D, Ď

Daba, Dab, Dabog (srbochorv.) - *Dažbog*

Dabus

litov. dabnus = šikovná, pekne oblečená

Ďaďa (rus.) - *Dedo svadobný*

Dagana

hebr. dag = ryba, severs. (švéds. islands.) dag = deň

morská panna, ktorá vyháňa ráno biele a zlaté ovečky (oblaky) na pastvu (oblohu). Prebraté zo severského folklóru.

dahovina *» duhovin*

Dajbaba, Dažba

Dara, Daboga, Dardana, Dardawana, Dawana, Darująca, Dawczyni, Daszba, Daszuba, Dachubca, Dadžba,niekde aj Dobra

dobrá pani, ženský princíp božstva *Dažbog*

chorv. dabogda = dajbože, bodaj

Zemepisný názov: Dajbabaská Gora – Čierna Hora, Dobra - obec v Chorvátsku, Dobřany – obec v Česku, Dobrava – obec v Slovinsku

ďach *» diabol*

Dalia (litov.) - *Dolja*

Damavykas (lit) – *domovik; » aitvaras*

damawik

Dambog *» Dažboh*

Damk

duch, ktorý sa stará o ľudí tichých, samotárskych, mlčiacich a ľudí bez zmyslu pre humor, medzi ktorými sú aj všetci kúzelníci a čarodejníci, ktorí nerobia užitočnú prácu, ale zaoberajú sa čiernymi myšlienkami a snívajú o tajomných magických umeniach. Damk nepozná smiech

Porekadlo: Mlčí ako Damk.

Jeho dňom je **Deň mlčania (Mlčalnik)** 16. decembra, niekde 13. decembra *» Lucia.*

dampír, drampír

alb. dham – pir = zuby - nápoj

bulh. glog, svetočer, rus. džampir, bulh. dzhadadzhiya

fonetic. dhampir, dampeer, dunpeal,

stvorenie, ktoré je výsledkom spojenia medzi *upírom* a človekom. Toto spojenie bolo zvyčajne medzi mužskými upírmi a ľudskými ženami, pričom príbehy ženských upírov, ktoré sa pária s ľudskými mužmi boli zriedkavé. Ženská forma je **dampírica** (dampirša).

Dampierre je po francúzsky kamenná pani.

Sú to prirodzení lovci upírov. Pomenovanie glog je od rastliny hloh, drevo ktorej sa používalo na zabitie upírov.

Dana *» Diva*

Danec, Dalec *»Dažbog*

Danica (srbochrv.) - *Dennica*

Dara, Daria, Daža *» Dajbaba*

poľ. Dażdża, Dżdża, Ducza

foneticky: Dežoža

Zemepisný názov: Daária – údajný kontinent okolo severného pólu, ktorý sa potopil.

Darinka

v srbskej mytológii božstvo spojené s prasatami, považovaná za symbol zemskej hojnosti.

Darmopych *» pekelník*

domáci duch, nebol obľúbený, k ľuďom bol ľahostajný, vyznačoval sa prehnanou pýchou a aroganciou.

darmojed, darmošľap. darmožráč = prížívník

Ďas (Ďasica)

Ďjaus, Diasek

(obdobný staroindickému Djaus = rozžiarené denné nebo, stelesnenie neba)

odvodené od slova *Jas, Jasuň* (podobne ako Juro = Ďuro, Julo = Ďulo)
(maď. gyasz = smútok, úmrtie)

vládca svetla a slnka *» Heli, Mitra,* vládca ohňa *» jánske ohne,* brat *Svaroga.* Jeho znak je kohút v podobe slnka. Stráži boží pokrm. Každý deň ťahá ohnivý záprah (slnko) oblohou. V noci ho cez podsvetie ťahá *Chors,* ženský protipól Ďasice.

Ďasica je ženský princíp slnka a nazýva sa **slnečná deva.** Je manželkou mesiaca.

Ohňu sa obetovalo maslo, a chlieb alebo obilie.

Podľa Mater Verborum obdobná s bohyňou *Izis.*

Ďasica: poľsky Jesza, ukrajin. *Jasa,* Jasna, Jasuňa

ďasno je obal zubov

Opakom ďasa je *bes,* ale býva aj stotožňovaný s *desom* ako dasuň, dasa, dasu, dasju.

Ďas (čert) morský je ryba *(Lophius piscatorius).*. V novodobých rozprávkach sa nazýva **snark.**

Ďasovec je preklad mena Grindylow – vodného démona britských jazier

Dašuba, Dažba *» Dažbog*

Datan (Datanus, Datonus**)** jeden z trojice poľných duchov poľskej a pruskej mytológie, zodpovedný za klíčenie a tým aj prosperitu a hojnosť plodín *» Polevik*

Daugawa, Duga, Denga, Długa (poľ.) *Raduna, dúha*
Dęgę
poľ. wstenga = stuha

Dausos, Dangus (litov.) - *Bujan*

litov. dausos = *raj*

Davor
(skand. dung wore = temno – oblečený)
foneticky: Tabor
z toho vznikli slová davo, ďavo čo znamená bosniac. *diabol*
slovanský vládca vojny z balkánskej oblasti
obdobný rímskemu bohovi *Mars*
v litovskej mytológii sa nazýva Kovas (Kawas), čo znamená marec ale aj havran
Stotožňuje sa s *Rugievítom.*

Jeho ženský princíp je pekelný duch a nazýva sa **Davora** alebo *Vora*
Zemepisný názov : Davor – obec v Chorvátsku

Dažbog

t.j. Dáš boh, aj Dajžboh, Dajdboh, Dajboh, Dajbog, Dabog, Daboh t.j. Dá boh

dalšie fonetické zápisy: Dazbog, Dazhdbog, , Dadzbog, Dadźbóg, Dažbóg, Dojbog, Dambog, Dazibogu, Daždbog, Daschbog, Dašbog, Dašb, Dasbog, Darzbog, Dagbog, Daćbog, Dawbog, Daganbog, Darboh, Darbóg, Dažblaha

srbochorv. Daba, hromi Daba, poľ. Dažbóg, rus. Dažďboh

litov. Lietuvonis, Lituwanis, Liethuwanis, Lytuvonis

obdobné Bohdan, Bohdalec, Danec, Dalec, darca, bohom daný alebo dávajúci boh

(kelt. dagda = dobrý boh, otec bohov, starorusky daža bo = deň slnovratu, takže symbolmi Dažboga sa uvádzajú aj symboly pre letný a zimný *slnovrat.*)

vládca ohňa a denného svetla, úrody, životodarnej sily, bojovník s tieňom, víťaz nad temnotou, slnkoboh, rozsieval svár medzi ľuďmi, ktorí napľuli do ohňa, trestá zlo a odmeňuje dobro. Svarog (Perún) ho stvoril z kameňa (t.j. syn Svaroga a vládkyne Mokoš), takže ho označujú aj ako pána zeme. Má kľúče od plodivosti zeme, na jar ju odomyká a na jeseň zamyká » *Skalsa*. V rukách drží ploché kyjaky. Mohol ovplyvniť aj počasie, dáva teplo a dážď rastlinám, aby mohli rásť. Je ochrancom svadieb, ženíchovi dodáva zdravie. Dážď, ktorý vypúšťa na zem, je jeho semenom oplodňujúcim zem, čo je obdoba s *Jarilom*, takže sa oslavuje aj v nedeľu po 24. marci ako **Velikdeň Dažboga.** V ruskej mytológii kradne Velesovi kravičky (oblaky), aby poskytol zemi vodu. Jeho posvätným zvieraťom je nebeský vlk.
Balada : Veles voly poháňa, Perún brázdu orie, Svarog zrno seje, Dažbog (Skaloján) zemou zasýpa.

Má koňa *Kolohriva,* na ktorom jazdí pred búrkou, čo vyvoláva vietor a lomoz (hrmenie). Na štíte koruny má osemcípu hviezdu, od ktorej sa slnečné svetlo odráža a dopadá na Zem. Po nebeskom oceáne pláva na lodi ťahanej kačicami s hlavou koňa (prebraté z mytológie Komi). V niektorých ruských mýtoch sa uvádza, že ho ťahajú levy, alebo psy. Niekedy je stotožňovaný so *Slnkom* (dažať = rozžeraviť, páliť) » *Vševed.* Priamy prejav slnečného ducha. Darca svetla a tepla, teda darca úrody, od jeho činnosti závisí osud ľudstva. Ľuďom daroval žiarivé poklady zeme, položil základy výpočtu slnečného kalendára, obrazne prsteň „ohnivý kvet“ s osadeným kameňom múdrosti (osemramennú hviezdu). So *Zlatogorkou* má syna *Kovovlada(Ovsňa)*. Jeho zasväteným vtákom je bocian.

Kozmologický výklad cyklu od zimného slnovratu do letného slnovratu: Vládca podzemia Nyj dal obrúčku (koleso času) Dažbogovi, ktorou odklial Zlatogorku z rakvy zemskej, život jej vrátil len na čas, kým porodí Koljadu aby jazdili po prázdnom poli. Potom nastúpi Vesna a kadiaľ Dažbog prešiel tam, obilie zalial a kadiaľ Zlatogorka prešla, tam zlaté klasy dozreli. Potom Zlatogorka znovu ľahne do rakvy zemskej. Morena a Kostiar na zimu premenia Dažboga na kameň a hodia do podsvetia, z toho dôvodu mráz a sneh pokryjú zem. Zachráni ho jeho kôň Kolohriva a cyklus sa zopakuje.

Ako obdarujúce božstvo sa oslavuje 26. novembra / 9. decembra ako studený *Juraj* a 6. mája prípadne 9. mája ako letný *Nikulden,* Nikoľščina, súvisiaci s príletom prvých bocianov. Muži usporadúvajú hostinu s podávaním piva. Do tohto termínu sa deti nesmeli kúpať vonku, lebo im „vŕba na hlave vyrastie“ t.j. môžu umrieť z prechladnutia.

Zrodenie Dažboga na zimný deň slnovratu

Dažbog (*slnko*) sa na zimný slnovrat ako dieťa rodí z Matky Zeme na východe, počas jari dospieva a silnie, až nakoniec úplne zaženie zimu predstavovanú Morenou, s ktorou mal pozemského syna *Bohumíra.* Na letný slnovrat dosiahne jeho sila vrcholu ako *Svarožič*, spojí sa so Živou (zemou) v manželský pár, postupne začne starnúť a na zimný slnovrat umiera. Má dcéry *Zory,* Ranná Zora mu vyvádza koňa zo stajne a Večerná Zora mu koňa zatvára do stajne. So *Živou* má syna *Jurovíta* a pozemského syna Kiseka (Kysaka); (Künstak z nem. čarodejník t.j. kunšták). *Luna* , ako sestra slnka, sa teda považuje za jeho sestru.

Na základe uvedenej podobnosti zrodenia „ nového slnka“, v 6.-tom storočí cirkev prekryla Dažboga („daného bohom“) Ježišom, čím sa narodenie Ježiša začalo oslavovať na zimný slnovrat (24. decembra), hoci sa Ježiš narodil v 10.-tom mesiaci, keď ešte „pásli ovce valasi“.

Porekadlo : Keď už Dažbog (prvá jarná búrka) príde, Vesna (jar) už neodíde.

Dažbog jar začína, Perún končí leto. t.j. obdobie búrok: búrkou sa začína jar a búrkou sa končí leto.

Keď sa schyľuje k búrke a je vietor a hrmenie, vraví sa „ Daduš jazdí na Kolohrivovi“, alebo „Dažbog spieva z Hviezdnej knihy“.

Býva stotožňovaný so *Svarožičom* aj *Radegastom,* prípadne ich považujú za bratov. Niektoré ruské zdroje uvádzajú ako ich brata aj *Tula.*

Všetci Slovania sú Dažbogovými vnukmi (rus. daže boga vnuci znamená: ba aj božími vnukmi) *» rodostrom*

a sú tiež Perúnovými synmi t.j. stvorený Perúnom .

Dažbog je zrejme stelesnený zodiak ryby. Posledný deň v tomto zodiaku je deň jarnej rovnodennosti, on určuje, kedy je rovnodennosť.

V niektorých bylinách sa nazýva Tarch Perunovič (poručený Perúnom). Ženský protipól Dažboga je *Vesna* alebo *Podaga*

Dagda (Dada) v keltskej mytológii bol hospodárom kotla hojnosti; mal palicu, ktorou jedným koncom zabíjal nepriateľov a druhým koncom oživoval mŕtvych.
Jeho symbol je symbol ohňa: červený kohút aj červený kríž. Má dcéru *Brigidu,* ktorá je uznaná v slovanskom svete ako vládkyňa nádeje.

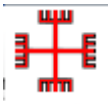

Ženský princíp Dažboga sa nazýva Dajbaba, Dažba **či** Daža **(poľ. Dażdża, Dżdża**) t.j. **Dažďda.**
Je ochrankyňou posvätných stromov. Podľa poľského novopohanstva má 10 synov : mžaw (mrholenie), slabý dážď, ľahký dážď, drobný dážď, mierny dážď, silný dážď, ťažký dážď, lejak, príval, prietrž.
V baltskej mytológii sa nazýva *Litva,* v ruskej **Dašuba, Daša** alebo aj **Dara**, ktorá sa uvádza aj ako sestra Dažboga. V bulharských povestiach sa nazýva **Dobrinka** a bola zrodená slnkom z kameňa.
V ukrajinskej mytológii sa nazýva **Daria** alebo **Odarka,** je ochrankyňou *panenskej vody.* Jej dňom je 19. marec.

ukrajin. dažba = dávka, prídel

Zemepisný názov: Bohdanovce – obec na Slovensku, Dajbabska gora (Čierna Hora),

Debeskalns (lotyš.) - *Bujan*

Debestev

lotyš. debess tevs = nebeský otec

pán nebies, pán bohov, *Hospodin*

debrz *» víla*

poľ. = úzke údolie, z litov. duburas

Zemepisný názov : Debrzno, Debrznik, Debrznica – obce v Poľsku

Dedo Koleda

Vianočný (dedo) Koleda, džad, džatko, ukrajin. did, diduch, diduš, daduš, diduško, koljadnik, kolo, bulh. žatvarka, rus. imeninnik, Koljada, Kaleda

vianočná dekorácia, symbol najlepšieho obilia v obilninách. Diduch je symbolom úrody, blahobytu, bohatstva, nesmrteľného predka, iniciátora rodiny, duchovného života Slovanov, blahobytu rodiny. Diduch je duchom starého otca alebo duchom dedkov, to znamená všetkých predchodcov rodu *» Did*. Zhotovuje sa zo všetkého, čo hospodár a jeho najstarší syn dopestujú - je to ražný , pšeničný a ovsený snop, omotaný slamou. Najčastejšie to je prvý alebo posledný snop. Preto ho nazývajú aj „chlebový strom“. Chodí sa s ním koledovať v období vianočných sviatkov za účelom želania dobrej úrody *» chodenie s dedkom.* Na Štedrý večer sa umiestňuje do najteplejšieho kúta miestnosti. Preto sa počas obradu hádžu dary z vianočného stola do kútov – pre *Dida.*

Zimný sviatok Deda Koledu sa oslavuje 25. decembra, v r. 340 ho cirkev prekryla sviatkom narodenia Krista. v r. 1684 bolo zakázané tento sviatok nazývať Koleda (Koljada). V tento deň sa v peciach zapaľoval nový oheň a nazývali ho **Koledov oheň.**

Podľa slovanskej mytológie sa v tento deň narodilo nové slnko (kolo *» Koloboh,)* ako syn Zlatogorky a Dažboga *» Kovovlad.*

Používal sa aj pri iných rodinných oslavách – svadba, narodeniny a pod, za účelom privolania plodnosti *» Deduš snop.*

Letný sviatok džatka (Daduša) je dňa 6. mája *»Dažbog.* Zimný sviatok je 5. januára.

Dedo Mráz

Ľadový Dedo, Biely deduško, Dedo Zimnik, Snehovej, Snegovik, Studenec, Studinec, lit. Kaledu Senelis, poľ. Dziadek Mróz

dobrácky dedko na saniach, v červenom plášti a červenej čapici, zasnežujúci zem a rozdávajúci darčeky od začiatku decembra do Vianoc (Dá boh?) pod vianočný stromček, do topánok, či do ponožiek. Býva zobrazovaný na saniach so svojou vnučkou *Snehulienkou*. Niekde chodil Dedo Mráz s tancujúcim medveďom.

Ľudia vytvárajú sochu deda Mráza zo snehu a dávajú mu nos z mrkvy, nazýva sa **snehuliak,** alebo aj **huhulák.**

Vo francúzsku je v modrom plášti a volá sa Père Noël.

Pôvodne prichádzal na prvom snehovom mraku okolo 9. novembra (na *Martina).*

Od 19. stor. sa stotožňuje s *Mikulášom* v bielom plášti, s biskupskou čiapkou a berlou a sviatok je situovaný na 6. decembra. Pred tým, ako sa idú pozrieť darčeky, sa zazvoní na zvončeku (rolničkách), aby ich nezabudol priniesť, čo sa nazýva **zvonenie Deda Mráza,** niekde mu nechávali vonku na okne za lyžicu z jedál vianočného stola.

Z uvedených dôvodov sa uvažuje o troch bratoch skrývajúcich sa pod názvom Dedo Mráz: červený, modrý a biely.

V Amerike sa nazýva Santa Claus, v Taliansku Babbo Natale v Holandsku Sinterklaas a zobrazuje sa ako trpaslík v červenej čiapke, blúze a nohaviciach t.j. *Martinko Kinkáš.* V severských krajinách ho nazývali Jólfaðr (dlhobradý otec), z čoho sa ustálilo dnešné Yule father.

V ukrajinskej mytológii býva stotožňovaný s *Velesom,* prípadne považovaný za jeho syna, v ruskej mytológii býva stotožňovaný s *Mrázikom » Morena.* V Poľsku ho nazývajú Bóg *Mąd*, ktorý je synom *Mokoši* a *Ladoňa*.

Jeho ženou je *Vjuga* a dcéra *Metelica.*

V roku 1999 bol Veľký Usťjug (Rusko) vyhlásený za sídlo Deda Mráza.

Dedo Perún, Ded, Dedúň, Deduňko, Deduš, Deduško, Djadek, Dedek, Starý, Praded *» Did*,

chorv. Starih, Maljunaj, Malnovaj

starý človek, môže mať aj barlu, posol boží. Keď zmizne, tak to zašuchoce a rozľahne sa vôňa. Obradná maska je medveď *» Perún*.

V egyptskej mytológii je Djed stĺpom (stromom, totemom) plodnosti, života a má spojitosť s božskou trojicou Ptah-Seker-Osiris.

Slovo dedo je základom slov dediť, dedina, dedičstvo, dedičnosť,

Dedo Pichto

meno *lesovika* tajgy, vysadil tajgu jedľami, naučil ľudí stavať jurty z jedlí, používať liečivú živicu tohto stromu, prísne trestá ľudí, ktorí zbytočne sekajú jedle, v lese zakladajú ohne, vydávajú hluk a rozhadzujú odpadky.

Jeho žena sa volá Baba Tarachto.

Dedo a Baba

Je názor, že jeho meno je odvodené od slova pichať, takže je to vyhýbavé pomenovanie mužského pohlavného orgánu, obdobne aj pre ženský orgán (hebr. tarach = drieť).

Je to to isté ako dedkov klarinet a babkina fujara.

Dedo roztrhaná čiapka

rus. Ded šapka dranaja

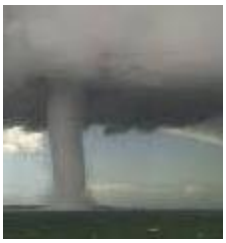

vládca severozápadného vetra v ústí rieky Volgy. Má roztrhanú čiapku od neustáleho boja s *Morjanou.*

Keď sa spolu bijú voda sa zdvíha stĺpom do neba t.j. stelesnené vodné tornádo.

Dedo svadobný

deduš Snop, rus. Ďaďa, bulh. Stopan, Stopanova čaša, srbs. Sahíbij

obradná figúra na svadobnej hostine, ktorou sa uctieva duch rodu na zabezpečenie plodnosti nevesty. Vyhotovuje sa ako nádobka, obalená slamou do tvaru figúrky, aj s prevŕtaným pohlavným údom, a nevesta cezeň vypila nápoj naliaty do čaše. Prvý snop (rus. gaspadarok) sa robil okolo 12. júla.

Dedo Turoň

rus. Biozuni

obradná postava na *fašiangy*, ktorá má nad čelom baranie (zubrie) rohy, oblečená je v medvedej alebo vlčej koži, s kravským zvoncom okolo pása a s palicou na ktorej je pribitá ježkova koža *» Veles, Kurent.*

Dedo vínový *» Vincúrik*

Dedo žitný *» Polevik*

Dedova nedeľa *» pamiatka zosnulých*

deduš Snop *» Dedo svadobný*

Déf

v kašubskej mytológii ochranca pokroku a noviniek

dehna - staročesky zlý duch, *čert*

pol. dzięgna = skorbut *» cinga*

deivos, dievas, (litov.) **dievs** (lotyš.)- *boh*

Dieva dēli (lotyš.) = synovia boží, dieviņi = božice, bohyne

deive = duch

foneticky: ďjavas
dekla
dēkla
srbochorv. slovin. = dievča, lotyš = *sudička*

deklica *» rusalka, vodníčka, samodiva*

srbochorv. = dievočka

Zemepisný názov: Deklići – obec v Chorvátsku

Demeter, Demiter, *» Mitra* (Demetri viď 3Jn 1,12)

1. detvianska tanečná ofera ovčiarov v kostole dňa 26.októbra - *pastorále*.

2. grécka bohyňa úrody, plodnosti zeme, obdoba rímskej *Ceres* (gréc. demetrios = roľník)

démon, démonica

lat.daemon, gr. daimón = duch, čín. ón = démon, sanskrt. danava
démant, diamant = najtvrdší nerast, kocková modifikácia uhlíku, veľmi cenný drahokam

slovin. divjína, dujína, srbochorv. divljí, poľ. zdusz, dusznik, bielor. demoln

slovin. divjina = nespútanosť, divokosť

zjavenie, duch, duša, div, bes, víla, duch pohoria, vládca pohoria, rieky, jazera...

nadprirodzená bytosť s neobvyklými duševnými alebo fyzickými vlastnosťami, dobrá aj zlá, ovládajúca rieku, jazero, horu alebo mesto ako nehmotný dvojník. Pôvod vychádza z animistickej predstavy, že všetko má dušu. Slovensko má démona Tatier - *Boruta* , ktorému sú podriadení démoni Kriváňa, Demänovej, Vrátnej, Súľova, Javoriny ... Démon Bielych Karpát niekedy cestujúcich silným vetrom poprekára, inokedy nežným vánkom oveje. Démoni sa môžu zdržovať aj v mračnách. Mŕtvy človek sa mohol premeniť na miestneho démona. Podľa ruskej mytológie sú démoni deti *Moreny* a *Černoboga*.

Moc démonov má geografické hranice, končí na kraji lesa, na brehu jazera, mora a pod. Počet démonov je neobmedzený. Časť démonov strieda antropomorfný vzhľad so zoomorfným buď pravidelne v závislosti od vonkajších okolností alebo z vlastnej vôle.

Cirkev presadzuje názor o ich jednoznačnej škodlivosti, pretože učenie démonov je: Uctievajte telo, slúžte telu a získate tento svet aj nastávajúci. V stredoveku sa verilo, že človek, ktorý upíše dušu diablovi, sa stáva démonom. Na spojitosť človeka s démonom poukazujú rôzne telesné výnimočnosti: zrastené obočie, dlhé viečka, chýbajúce mihalnice, obočie a pod. Hebrejsko-kresťanská teológia popísala veľké množstvo démonov, medzi ktorých zaradila aj niektoré postavy z gréckej mytológie. Za vládcu všetkých démonov považujú *Lucifera.*

Démoni spôsobujú choroby ako sú: reuma, rakovina, zimnica (cig. Šilaji), epilepsia (*psotník)*, horúčka (cig. Tchulo), ekzémy (cig. Lolmišo), leukémiu (cig. Minkeskrov), mor (rus. *čuma),* kiahne (rus. ospa, variola, čes. neštovice), cholera (*justrica),* pruh (gryža) ako aj iné. Môžu sa javiť ako para, vzduch, hmla, oblak, dym, zvieratá, postavy alebo byť neviditeľní. Duše zlých ľudí sa môžu prevteliť do zvierat (koňov).

Do človeka sa môže prevteliť démon, vtedy sa hovorí, že je to *posadnutosť.*

Predpokladá sa, že existuje pomerne veľký počet démonov hriešnych stavov : opilstvo, obžerstvo, vulgárnosť a pod. *» netek.*

Ľudia sa snažili získať si priazeň démonov, alebo aspoň aby nevzbudili ich hnev. Démon dobrému človeku pomôže, keď niečo od neho potrebuje. Démon sa považuje za duchovnú entitu, ktorá môže byť vyvolaná a ovládaná. Pred démonmi sa chránime tak, že okolo seba nakreslíme kruh.

démonický znamená zlý, diabolský, ale aj zvodný, krásny

Zemepisný názov: Demandice

Démonický jazdec *» Divoký lovec*

Deninoči (deň a noc) *» Nebeské panny*

dvojbožstvo Deň-Noc

Znak pre deň a noc je

Dennica, Dnica *» Poludnica,* niekde aj *Zornica*

poľ. Dnieca, Dziennica, srbochorv. Danica, fonetické zápisy: Dennitsa,

Jej mužskou formou je *Svietič.*

Zemepisný názov: Denino Brdo, Srbsko

Derfintos, Dersintos, Derrintos

podľa J. Lasickisa boh zmieru v litovskej mytológii totožný s *Ligyčiusom.* Iní autori to považujú za nestrannú osobu pri sporoch, ktorá zmieruje, zlaďuje sporiace sa strany (od litovského slova dĕrintojas = zosúlaďovač, zlaďovať, ladiť) t.j. mediátor, vyjednávač

Derž *» Perún*

des (kelt. dus, sanskrt. dasa, dasi = nepriateľ, zbrojnoš)

stelesnená desivosť, hrôza, strach, úžas, netvor, obluda, čes. hrůza, poľ. groza, všeobecne temní démoni

Des dobytčí *» Domoša.*

Desi - pomenovanie krvižíznivých kmeňov Jasov (Deutsche), Asov, Osov, Osetíncov t.j. Alanov, Almanov, Alemandov, ich stvoriteľom je *Nyj*. Asovia, Jasovia – pôvodní obyvatelia Austrie (Jastrie, Istrie) sa nazývali aj Ovsni, Oseti, Osovia, Osilkovia, Asilkovia, Ašilkovia.

Foneticky *desa* zapisujú aj ako dasuň, dasa, dasu, dasju, takže býva nesprávne zamieňaný s *Ďasom*.

desivý = strašný, hrozný

desiatnica, desiatnik

desetnica, desetnik

desiata sestra alebo desiaty brat narodení v tej istej rodine po súrodencoch toho istého pohlavia. Mávajú nadprirodzené schopnosti, napr. jasnovidecké, liečiteľské. Prinášajú šťastie ale aj prekliatie. Majú o nich záujem víly, draci, čarodejníci, sudičky, smrtka a podobné bytosti. Sú nositeľmi nepokoja ale aj plodnosti. V niektorých oblastiach to býva aj siedme, ôsme, deviate, dvanáste alebo trináste dieťa.

Na Slovensku je známa rozprávka Sedem zhavranelých bratov. V slovinskej mytológii je desiatnik nazývaný *rojenjak.*

Detinec

Detinets, Detinez, Dziedziniec

Detské mesto (pravdepodobne rozprávkové); mesto, o ktorom sa hovorí, že bolo postavené na ruinách starého Slavenska, kde stojí teraz Novgorod. Čarodejník Volkov založil mesto Slavensk , kde žil v nádhernom hrade a bol uctievaný ako boh. Po jeho smrti mesto bolo zničené zlými démonmi. Na troskách mesta bolo postavené nové mesto : Novgorod. Keďže do základov mesta bolo zamurované dieťa, nazvali ho aj Detinec.

Deva

Devana, Grozdana, poľ. Dzewa , Dziewona, Dšivona, Dževana alebo Zewana, srbochorv. Diiwica, Dilwica, rus. Devica, Dzevana bielor. Dzevoja

fonetické zápisy: Diewana, Diewen, Debena, Dziewica, Dziewina, Dzievanna, Dziewonia, Dzieńwonia, Dzeviannie, Dziewitza, Dziwitza, Dewina, Dewa, Dewana, Devoina, Zewena, Ziewonia,

sanskrt. déva = svätosť, boh, dévi = bohyňa, lit. deive = bohyňa, poľ. dziewanna = divozel – *Verbascum*, takže ju niekedy zamieňajú s *Divou* ale aj so *Zverunou*.

irán. daeva = zlo

V ruskom bájosloví Devana Perúnovna je *Lunica.*

prvá žena (Eva - Heva - Theva), určite je paňou šťastnej lásky, plní ideu zmŕtvychvstania. Pri jej obradoch sa používa chlieb a víno. Slovania sa obracajú na ňu s cieľom získať dobrého celoživotného partnera. Dievčatá jej darujú pramienky svojich vlasov za účelom získania vyhliadnutého mládenca. Jej symbolickým predmetom je zlatá obrúčka na puku šípovej ruže.

Podľa biblie na počiatku bol stvárnený človek jeden (Odin), potom bola utvorená Deva (dva) a bola z nich dvojica (Devica) muž-žena (Gn 2).

Údajne má vládu aj nad zlými a krutými čarodejnicami, takže ak si ju niekto pohnevá, nepozná zľutovanie a odpustenie.

Ako prvá rodička je spájaná s *Rožanicou.* Podľa ruskej mytológie bola Devana zakladateľka rodu *Vanov*, jej prvým synom bol Van (Van Ján). Jej dcéry sú *víly.*

Je obdobná s írskou bohyňou Danu (Ana), prarodičkou bohov.

Je vládkyňou troch ciest: cesty na nebi, na zemi a pod zemou; obdoba s lotyšskou Ceļa māte.

Považuje sa za družku alebo dcéru letného Perúna a Dodoly. Podľa lužickej mytológie bola manželkou *Hamboga* (Svantovíta), s ktorým mali dvojičky *Jutroboga* a *Zornicu.* Podľa ruskej mytológie je totožná so *Živou,* na čo poukazuje vývoj mena Deva-Dziewa-Dživa-Živa

Oslavuje sa 9.decembra ako **Anin deň (Janino).** Stavanie májov pred 1. májom je prejavom úcty k ženám (*Deve*), ako symbol rozvíjajúceho sa života *» májenie*.

deva (čes. děva)= dievča, mladá nevydatá žena, dievka, čes. dívka

česky děvka = predajná žena, prostitútka

odev je od Devy, ktorá sa odieva

Sú uvádzané aj analógie s božstvami: *Sláva, Venuša,* (nem. *Freja, Frija, Prija* /Freundland/), *Lada*

(lat. *Magna Mater » Kybelé)*

Podľa Mater Verborum je obdobná s božstvom *» Diana* , avšak podľa Jana Długosza Diana je obdobná litovskej Medeine *» Zveruna* prípadne Zveruna je záporným princípom Devy.

Ladoň - Devič

Jej mužský princíp je **Devič** *(Ladoň),* poľ. Dziewień. Jeho symbolickým predmetom je píšťala v tvare penisu.

v starolitovskej mytológii Dziewoczicz (v latinskom prepise Devoitis, Dewoitis, Devoitos, nem. Dewoitsch) lokálny ochranca vegetácie na brehu jazera Požarowského (Poiurskie) v Poľsku

Zemepisné názvy: Devín pri Bratislave, Děvín pri Prahe, Freijastadt (Hlohovec) = Dievčia usadlosť, Leányvár (Dievčie mesto) pri Komárne, Devičany, Devičie – obce na Slovensku, Magdeburg = Dievčie mesto, Devňa (Bulharsko), Dievčia hora (Diwiza-gora) v Tatárstane (ruskej provincii) dnes Chatyr tau.

Devica – obce v Rusku, hora Devica na Ukrajine, Deviči gory v Rusku, Deva – mesto a vrch v Rumunsku, Dziewa, Dziewanovo, Dziewanny – obce v Poľsku,

Deväťglav

rus. alipejda

údajná skupina 9 božstiev, z ktorých každý ochraňuje jeden z 9 dní slovansko – árijského týždňa, takže rok by mal 40 týždňov. To by malo byť v stredozemi *Midgard.*

Deviatnik

je deň v lunárnom kalendári, pred ktorý sa vkladal 9 dňový týždeň, aby sa vyrovnal lunárny rok so slnečným rokom *» Simargl.*

Na vyrovnanie byzantského Nového roku sa vkladal v septembri po Svätokrížnom dni a nazýval sa Včelí deviatnik *» Bubil.*

V súčasnosti je to deviaty deň po Troječnej nedeli (Triglavovi) t.j. druhý utorok po 15. máji (bol na vyrovnanie nového letného roku)

Cirkev v 13. storočí ho prekryla sviatkom Eucharistie (Božieho tela)

devičník, dievocký večer

rus. belili, bajarki, biel. dzevockija zapoiny, ukr. golovicja, serb.chor. devojačko veče, poľ. pustocha, bulh. mamino choro

predsvadobný obrad, rozlúčka budúcej nevesty so slobodou, dievoctvom, priateľmi a matkinym domom. Býva spojený aj s erotickými hrami a umývaním nevesty.

Devín (Dowina)

hradisko vybudované na počesť prvej ženy *Devy*. Pozostáva zo 6 hrannej kamennej obytnej veže, s nádvorím z východnej strany uzavretým kamennou priekopu s padacím mostom. Neskôr bol pristavený amfiteáter.

Na Devíne sa konávali Cyrilometodské slávnosti, neskôr ako Slovanské dni.

Děvín (nem. Deben) - hrad nad Zlíchovom u Prahy, dejisko *dievčej vojny*. Aj názov Theben (Téby) je od Devy.

Dežeň

ovsenice, rus. ovsjanicy, ovsjannaja matuška, toloknice, ospožinky

oslava po zbere ovsa. Snop ovsa sa položil do posvätného kúta domu a z ovsenej múky (vločiek) sa pripravila studená kaša(tolokno) alebo smažená placka ako obradné jedlo nazývaná tiež dežeň. Obrady boli rovnaké ako na *dožinky.*

Počas sviatku sčítavajú všetky kôpky ovsených snopov (panákov, mandele). Do jednej kôpky sa dávalo 6 snopov a 10 kôpok bola kopa t.j. 60 snopov, čo sa prevzalo ako merná jednotka: kopa = 60.

Sviatok bol situovaný na 8. september/ 21. september *» Mara Siatna.*

Cirkvi prekryli oslavy sviatkom Narodenia matky božej

diabol

(gréc. diaballein = očierňovanie, odhodiť)

ďach, ďábl, ďábel, ďabal, ďablik, diablik, ďavo, ďavola, devil, djavol, djavolch, djavola, djavolovka, jalbl, *pekelník,*

bosn. aj srbs. vrag, chorv. davao, maced. gavol, gavolot, slovin. hudič, hodóbec, zlodej, zelének, zlomek lotyš. velns, rus. djavol, ďavol, ďabov, lukaňka, lukavyj (podvodník), okajaška, poľ. diabeł, dyjaboł, dyaboł, djaboł, dyjawołch, ukr. dikunok

z hebrejskej mytológie od mena Dia Baal t.j. boh *Baal,* prevzaté zo zoroastrizmu

cig. Beng, ale Devel znamená Boh

strašidelná a záludná bytosť, ktorá sa snaží škodiť človeku a zviesť ho k zlému. Diabli sú padlí anjeli (antibohovia) po vzbure proti Bohu pod vedením *Satana* a *Lucifera.* Ďalší diabli: Ahriman, Asmodeus, Behemot, Leviatan, Mamon stelesňujú určitý princíp zla (lakomosť, spupnosť, oplzlosť ...)

Slovo devil pochádza zo slova deva, čo je sanskrtsky Boh. V islame sa nazýva iblíz (od slova diblíz).

U Slovanov sa táto bytosť často stáva naivným, smiešnym zloduchom, ktorého je možné preľstiť *» čert*. Navádza ľudí podpísať zmluvu vlastnou krvou, aby dali dušu za pozemské blaho. Diabol môže byť aj akýmsi „Božím nástrojom“, ktorý sa riadi Božím dovolením, ktoré usmerňuje ničivé vplyvy. Rozvážny človek by sa mal pokúsiť žiť s diablom v pokoji, lebo ak sa mu znepáčite, bude za to opäť nasledovať Boží trest. Diabol môže byť aj pomocníkom v domácnosti ako *rarach,* ktorého nazývajú aj diablik domový. Nazývaný je aj pojmom vrah, pán (kňaz) pekla, cár temnoty, červený mužíček a pod. Diablovým stromom je drieň (Cornus) a rastlinou lopúch (Arctium).

Diabol sa údajne môže zjaviť v akejkoľvek podobe človeka či zvieraťa, okrem holuba a jahňaťa.

Bojí sa len slnečného kríža t.j. aj kresťanského.

Príslovie: „lukaňka (diabol) chvostom zakryl“ hovorí o veci, ktorú nevieme nájsť, hoci je tam

Jeho znak sa po poľsky nazýva **małpa**, čo znamená aj zlomyseľnú škaredú nadávku.

Mená poľských diablov podľa Mikolaja Reja z roku 1570: Bajor, Berut, Bierka, Bież, Czeczot, Czerniec, Dyngus, Dymek, Gajda, Latawiec, Kiczka, Kozyra, Muchawiec, Pożar, Ruszaj, Rozbój, Rozwot, Smolisz, Smołka, Węsad, Wicher, Wilkołak. Ženské diablice: Chorzyca, Dziewanna, Jędza, Marzanna, Ossoria, Wenda.

Literárne pomenovanie arcidiabla je Belfagor, ktorý vymyslel palindrom – symetrickú sekvenciu písmen, čísel alebo zvukov, ktorá má rovnaký význam či sa číta sprava alebo zľava. Vypočíta sa napr. 10 ^ (*n* +3) +666) * 10 ^ (*n* +1) +1, kde prvé číslo je 16661.

V nemeckej literatúre dávajú diablovi meno Woland alebo Faland, v Rusku má meno Anafid.

Zemepisný názov: Diablov hrad pri Satanovom plese v Tatrách

Diana *» Diva*

rímska bohyňa lovu

Diben *» knochta vták*

diblík *» rarach*

poľ. djabelek, rus. dyblik, staročes. djbljk; v ženskom rode dyblica

podľa ruských zdrojov duch, ktorý zoberie iskru života z novovzniknutej hviezdy a zanesie ju *Žive,* ktorá ju vloží do lona tehotnej ženy.

Did, Ďad, Dedo

Dido, Didi, Didek, Didun, Didko, Diduch = deduš, deduško, dedek, dedko, dedan, djed, litv. Senelis, poľs. dziad, dziadek, dziadko, rus. kapuš

ponemčene Oldo, fenicky did = pán

Dedo Perún, Dziady
sústreďuje všetky hlavné vlastnosti dobrého hospodára; domácim sa ukazuje ako starček maličkého vzrastu, pokrytý je srsťou a môže sa premieňať na rozličné zvieratá *» domovik, Praded.* Vidieť ho možno len zriedka a ak ho niekto uzrie, znamená to pre domácich nešťastie. Predpovedá smrť gazdu a žiaľ dáva najavo vzdychaním, plačom a kuvikaním. Didovia (dedovia) sú maličkí starčekovia, duchovia predkov, ktorí sa najčastejšie zdržiavajú v bazovom kre*» Zemboh*.
S nimi sa spája starý zvyk úcty dedom: pálenie dida *» Dedo Koleda*(pálenie vianočnej kytice a preskakovanie cez oheň), ktorý sa robí 2x ročne – 7 dní po *Veľkom piatku* ako **Dedova piatnica** (jarná *radunica,* jarná *semucha)* prípadne na *Komoedice*. Na jeseň ako Jesenné ďady, didy, ďadiny ako **Velikdeň mŕtvych** (po novom *pamiatka zosnulých*) 2. novembra. V Rusku sa pamiatka zosnulých nazýva Dedova nedeľa, na Ukrajine **Dedova sobota (Dedove slzy)** *»Mitra,* ale pôvodne bola v sobotu cez prvý týždeň *Letníc* a nazývala sa **Didivna.** V niektorých oblastiach tento deň považujú za hlavný sviatok všetkých mŕtvych. Očistia sa hroby, aby sa „ otvorili oči mŕtvych“, na hroby sa kládú brezové alebo javorové vetvy a na ne sa položilo obradné jedlo. Keďže sa dávalo na hroby obradové pečivo v tvare rebríku (starosl. lestvica), aby mohli po nich vyjsť duše mŕtvych, sviatky predkov nahradila cirkev sviatkom zvaným **Lestvičník** *»Zadušnica.*
Diďko býva najradšej v peci v krbe alebo pod prahom. Svoju prítomnosť dáva najavo mručaním, mručí tým hlasnejšie, čím je mu príjemnejšie, a preto ho nazývajú aj **mruček.** Dedo, ktorý štípe a šteklí deti, aby nespali, sa volá **Dedo neposed.** Možno ho vychovať z vajca, ktoré leží deväť rokov zakopané pod prahom pitvora, alebo ho možno získať na krížnych cestách večer v deň Juraja.
V Bielorusku Dedko bol tiež nazývaný lesný strážca perúnovského pokladu *zažigálek » peračina*.

Porekadlo: Na svätého Dyda, čo nebude nikda. Na svätého Dyndy, čo nebude nikdy.

Pomenovanie dedko sa vkladá pred pomenovanie starodávnych slovanských duchov: dedko domový = *domovik,* dedko lesný = *lesovik,* dedko kúpeľný = *bannik,* dedko humnový = *humník,* dedko vodný = *vodník* a pod.

Príslovie „ dedko sa pritúlil“ = prišla staroba, „išiel k dedom“ = zomrel

Dedo (Ďad) je mužským princípom *Baby*. Jeho záporným princípom je *Buc.*

Zemepisné názvy: vo všetkých slovanských krajinách sa mnohé kopce a vrchy volajú Dedy, Dedniky a pod.

Didileja *» Drndola*

Didilija, Didilia, Didilla, Dida, bulh. Didjulja, Didjula, Djudjula t.j. Ďuďula

Did-Lado, Didlajdo *» Pizius*

Ladoň – Heli, litov. Didis Lado, Dedis Lado

Dieva, Diewana, Diewen *» Deva*

dieva deli (lotyš.), **dievo suneliai** (litov.) *» synovia boží*

dievas, deivos (litov.) **dievs** (lotyš.) *boh*

dievaitis = bôžik, dievini = božstvá

dievať = odkladať, schovávať, podievať

dievčia vojna (čes. dívčí válka)

prebiehala na Děvíne pri Prahe, slovo válka je odvodené od škandinávskej bohyne vojny Valkýra.

Viedlo ju 9 dievčat: Vlasta, Šárka, Svatava, Mladka, Hodka, Vradka, Radka, Darka a Častava. Umučili vodcu mládencov Ctirada, do ktorého sa Šárka zaľúbila a tá následne zoskočila zo skaly. Následne boli dievčatá mužmi porazené a Děvín bol vypálený.

Diiwica, Dilwica (srbochorv.) *Deva*

Dij *» Dy*

Dikl, Dikljan *» Dy*

Zemepisný názov: Dikliči – obec v Chorvátsku

Dil, Dila

niektorí autori z jaskynného nápisu **ИЛ** t.j. z koncovky – il (-dil), nesprávne interpretujú ako žreca alebo božstvo lovu s menom Dil

dimko

čierny Dimko

v slovinskej mytológii čierny horský duch, ktorý za úplatu, v podobe jedla, privádzal baníkov k rudným žilám.

dimstipatis (litov.) *dvorovik*

dingus, dëgus (kašub.) *šibačka*

dio *» knochta vták*

Dirvolika

Dirvolira, Dirvelytė, Dirvoliros, Mieža māte

starolitovská bohyňa obilnín . Jej kult sa viaže na zem, vodu a stráženie žatvy. V nádeji na lepšiu úrodu obilnín jej bolo obetované prasiatko počas jesenného vďakyvzdania za úrodu, ktoré bolo prekryté sv. Martinom. Možno je totožná s jesennou *Pilvítou.*

Jej mužský princíp je *Nosolum*

diuk *» Dy* (zo skand. duke = vojvoda, rus. djuka = vojvoda)

džauk

Zemepisný názov: Dukla – obec a priesmyk na hranici Poľska a Slovenska

div, diva

divas, diviel, divuľa, udivenie, čudo

dévovia, opisne: divo divné – čudo čudné

» démon, démonica

» lesovik, samodiva, majka

staroind. déva, perz. dívi = boh; litov. stebėtis, lotyš. brīnos, poľ. dziwo, dziw, dziwień slovin. douji mož, dujak

Podľa ruskej mytológie rôzne čudá – divovia (jednonožec, bezhlavec, tvrdochodec ...), žijú v jaskyniach pod Uralom, v jaskynnom komplexe Divnogorie pri Voroneži, v Dračej (Zmiine) jaskyni na Kryme ale aj na ostrove Rujána. Môžu ich vidieť len vyvolení. Tvar divov údajne majú mentálne *larvy.*

Div znamená aj *zázrak*, niečo divné , podivné, prekvapivé, zvláštne, úžas (sanskrt. div = svetlo), podivín je čudák.

z tohto vzniklo latinské slovo *divinita* - božstvo, *dios* - boh

diviť sa = čudovať sa ale aj divoko sa veseliť, blázniť sa ako divoch

divoký, divočina znamená miesto neobývané ľuďmi

staroslovienský *víla* je duchožienka, z toho vzniklo slovo divá-žienka t.j. *divožienka*.

V ruskej mytológii **div** vo forme vtáka, najčastejšie vrany, varoval ľudí pred vykonaním nebezpečných činov tak, že sa zjavil vo forme niečoho nevídaného, čím upútal ich pozornosť. V poľskej mytológii sa nazýva *Jesiznik.*

V perzštine je div deštruktívnym duchom ako *diblik.* Niektorí autori spájajú divov s biblickým podzemným národom Gog-Magog.

Diva, Divana, Dajana, Dana

(litov. daina = pieseň, indoeur. divine = božstvo) (Dana je aj skratka od mena Bohdana)

Duna, *Dugna*, Dojna, Dona, Diana, Diva Iana, Thei Iana, Thiana, Tana, Thana, *Madona* (tal. moja pani)

poľ. Dziwa, Dziwica, valaš. Dina

je vládkyňa rusaliek *» majka, samodiva* (odvodené od dievka – dívka – diva) t.j. obdobná s gréckou bohyňou *Danae*, welšskou Domnu, hindskou Danu (= vlaha).

Jazerná diva sa nazýva *Mara (Maša),* morská diva sa nazýva *Mariana.* Dni Divy (Mary) sa neoslavujú, lebo sa považujú za nešťastné dni *» Mara.*

Je dcérou cára *Dyja*, ktorú utopila macocha. Dia iana = pochádzajúca z boha. Má biele telo a zlaté vlasy. Stelesnená rieka, zurčiaca svoju veselú životodárnu pieseň. Na rusalkin velikdeň v pravé poludnie vystupuje z vody a víly ju vozia na zlatom dvojkolesovom vozíku po hladine hlbokých vôd. Niekde ju stotožňujú s dúhou *» Raduna,* či prirovnávajú k *Mokoši.* Je známa jej zdatnosť v boji. Hovorí sa, že bola manželkou *Dunaja.*

V Ukrajine *vodokrsnice* nazývajú Sviatok božstva Dana. Vládkyňa Dana je ženský začiatok vesmíru , je ochrankyňa vody . Keď zem je najbližšie k slnku - *prísľnie* (4. január), voda získava špeciálne liečivé vlastnosti. Jej znakom je symbol zvaný **bogodar.** Voda je najväčší boží dar.
Podľa ruskej mytológie z krvi vládkyne Dany boli stvorení *Dnepr* (Danapris) a *Don*, vládcovia rovnomenných riek.

Podľa KK mala dvoch synov zvaných *Valu* a *Vrit.*
S Velesom (Perúnom) mali syna *Jarilo.* V ukrajinskej mytológii Svaroživ – vládca ohňa a Dana- vládkyňa vody, stvorili svet. Býva zamieňaná s Dianou - rímskou bohyňou lovu. *» samodiva, Zveruna.*

V rímskej mytológii je spoločníčkou zlatého jeleňa .

Jej kvet je divizna (divozel *Verbascum*). Príslovie :“divá zelina nevyhynie“, znamená: čo je divé, to je húževnaté. Z uvedeného dôvodu sa na ňu obracali s prosbami o vyliečenie blízkych.

Príslovie: Tam, kde rastie divizna, tam je dievča bez vena.

Slovo obdiv znamená prejav nadšenia, uznania; ruské slovo divnyj znamená úžasný, nádherný

Pieseň:“ Hoj Dana“

Divana, Devana, Duana, Dubana v perzskom jazyku znamená „posadnutý divmi“, vo význame vizionár, veštec, kúzelník.

Zemepisné názvy: hrad Divín, pevnosť Divice, rieka Divina (Slovensko), Dvina, Divnogorie – skanzen vo Voronežskej oblasti Ruska, Magdeburg (Divinhrad) Nemecko, Divača – obec v Slovinsku, Divica – rieka na Ukrajine

divak *» podvršťa*

Diveriks, Diviriks, Diviriksas (litv. Diverikzui = vodca bohov) - *Perkun*

Diwiriks

nie je to zajačí boh

Zajačím bohom je *Svätohor.*

divjina (slovin.) *démon*

Divoká honba

Štvanica, Štvaní, Nebeskí honci, Diabolská svorka, Diabolské psy, Zbesilá hinba

slovin. divja vojska, divja plav, divji lov, vraži lov, dulja jaga, korután. wildes Gjait, čes. Zuřivé vojsko, rus. dikaja ochota; ukraj. Koročunovo vojsko, angl. Gabriel hounds

je v európskych povestiach označenie pre skupinu démonických bytostí, často považovaných za duše zomrelých či lovca, ktoré sa so svojím vodcom preháňajú po oblohe alebo krajine, a to najčastejšie v noci *» todor.*

Letiaci zástup tvoria démoni rôznych stupňov - zlomyseľní duchovia, *vyžlatá*, *vlkodlaci*, pekelné mačky a mnoho ďalších oblúd. Pri divokej honbe sa strhne búrka, zatmie sa, je počuť dupot konských kopýt. Koho zastihne, málokedy unikne bez ujmy, pretože lovia ľudské duše.

Okrem zomrelých či lovcov môže byť sprievod tvorený tiež z vojakov *» ratiči* , alebo vílami a často je sprevádzaný psami alebo vlkmi.

Ako vodca honby často vystupuje germánsky boh *Wodan* či jeho severský náprotivok *Ódin,* u Slovanov *Svarožič* alebo *Jurovít*, či *polesniak* ako vlčí pastier.V niektorých prípadoch je honba vedená tiež ženskými postavami ako *Diana, Venuša* alebo *Perechta,* u Slovanov matka *Sláva* alebo *Zlatá Baba.*

Divoká honba sa zjavuje najmä počas 12 vlčích nocí t.j. od 24. decembra do 6. januára.

Divoký lovec, Démonický jazdec

rytier smrti, slovin. divji lovec, divji jager, nočni lovec, nočni jager, črni lovec, ponočni mož (polnočný muž), čes. divoký myslivec, lesní lovec, noční lovec

Možno ho vidieť počas blýskavice a búrok sedieť na vysokej skale ako čiernovlasého jazdca v sedle svojho čierneho koňa, niekedy ako *Bezhlavý jazdec*, prípadne krívajúci muž, sprevádzaný loveckým psom, ako ide na lov duší zatratených a zlých ľudí. Ak nie je búrka, uprostred nocí loví v lesoch *» todor.* Neútočí na smrteľníkov, ba dokonca, keď má dobrú náladu z vydareného lovu, hádže ľuďom cez komín mäso. Môžu sa ním stať duše, ktoré nemohli nájsť pokoj po smrti, buď preto, že zomreli

násilnou smrťou alebo spáchali zločin sami, správali sa bezhlavo a zostali nepotrestaní alebo lovili, keď bolo zakázané. Divoký lovec od Kostelce nad Černými lesmi v Čechách má ohnivú kapucňu, nazývajú ho aj **Husár.** Divokého lovca z Janovic v Podještědí nazývajú **Divoký myslivec,** z Broumova nazývajú **Lesní lovec,** z českosaského pomedzia **Noční lovec**.

Podľa chorvátskej mytológie je to forma *Černohlava (Črta).* Podľa slovinskej mytológie je to *Jernej (Bartolomej).* V ruskej mytológii je obdobný *stepovikovi.*

divožienka

divica, divá žínka, *haladrija,* slovin. dívja žéna, dúga žéna, dívja bába, dívja dékla, divjačésa, dika žena, dujačesa, poľ. dziwożona, dziwożonka, dziwa baba, dzika baba, diwobaba, dziwobaba, dyka baba, dika baba

ger. skand. dís, dísir, idis

» víla

dika baba je aj *lietavica*

diwswitsy (poľ.) *svetielka*

divý muž *» lesovik*

divoch, rus. dikiňkij mužik, dičok, ukr. dikoňkij, dikar, poľ. dzicy męż, wojk

Divytis (litov.) *Podaga*

litov. dievinti = uctievať, vzývať

djabelek (poľ.) - *diblík*

Djurdja – meno víly v srbskej mytológii (Georgia)

Zemepisný názov: Ďurdevo – obec v Srbsku

Dnepr

Dniepr, Danapris

vládca rieky Dnepr. Spolu s Donom *» Donar*, bol vytvorený z krvi *Dany*. Zabil ho *Indra*. Dnepr je otec morskej panny Rosi *»rusalka.* V ruských bylinách rieku nazývajú Nepra.

Južný prítok rieky Dnepr na Ukrajine v obci Olbia sa nazýva rieka Boh , v súčasnej dobe Južný Bug, ústie riek sa nazýva Dneprobugský záliv.

Ukrajina leží medzi riekou na východe Dnepr (dne-prichodiť) a riekou na západe Dnestr (dne-stratiť).

Dnieca(poľ.) *Dennica*

Dobrinka

pomenovanie ženského princípu *Dažboga* v bulharských povestiach

Dobrobog, Dobrebog, Dobribog *» Belbog*

Dobrobóg, Dobry Bóg

dobrodejice *» sudičky*

Dobroduch, Dobrom *» Sporýš*

Dobrogost

Dobrogast, Dobrodar, Dobrorad, deduško Dobrodejuško

boží posol dobrých správ, dobrodej. Údajne používal sedemmíľové čižmy (okrídlené topánky).

Dabragezas (Dabragez) bol veliteľ byzantských vojsk v rokoch 554-555, počas panovania cisára Justiniána, vlastným menom Upravda (Pravda?), ktorý bol Slovák alebo Moravák, t.j. mal tiež slovanský pôvod.

Zemepisný názov: obce: Dobrogošče – Chorvátsko, Dobrogoszcz, Dobrogoszczice, Dobrogostyu – Poľsko, Dobrogostea - Rumunsko

Dobrochoť, Dobrochoč

poľ. Dobrochoczy, Dobrochot, Dobrochotuszko, Dobrochta, Dobroszęta, Dobrożił, Dobrodziej,

dobrý *lesovik*. Staral sa o zranených, zblúdilých vyvádzal z lesa a potrestal nespratníkov tým, že na nich poslal ťažké choroby. Bolo možné získať si ho chlebom a soľou zavinutými v bielom plátne. Dobrochoti najčastejšie pripomínali stromy, takže okoloidúci ho nemohli spoznať v hustom lese a za svetla je neviditeľný.

Medzi dobrochoťov môžeme zaradiť *Beloňa, Hejmora, Pelíška, Krakonoša,*

Jeho dňom je 20. december. Cirkev ho prekryla sv. Ignácom.

Dobropán - staročesky planéta Merkúr

» zeloň

Dodola *» Drndola*

Doda, Dodolica, Dodilaš

ale Ďonď, Doda je aj *Ďunďa*

Dogoda *» Vánok*

Dohviezdny (Dvojhviezdny) večer *» Vianoce*

Dojbog *» Dažbog*

Dojeľnica *» Ľupa*

Dojna *» Diva*

Dolja , Doľa, Dola

Dolya, Doly,

(rus. = osud, šťastie, ukrajin. = časť, podiel)

poľ. Dólka, Dołka, litov. Dalia

sudička, stelesnenie osudu človeka pri narodení, stará sa o svojho zverenca od narodenia do smrti ; anjel strážny, biela pani, ktorá sa môže premeniť na myš a iné tvory. Keď je dobrá, volá sa Dolja (dobrá Dolja = Dodolja) a chráni svojho zverenca po celý čas, slúžiac mu verne od narodenia do smrti, stará sa o jeho zdravie a bohatstvo, rozkvet jeho vlastností, chráni jeho potomstvo. Keď je zlá, volá sa **Nedolja** (zlošťastie), zanedbáva svojho zverenca a myslí len na seba. Hneď ako niekto stratí vieru vo svoje schopnosti, hneď je pri ňom. Treba ju skrotiť bitkou a prestane škodiť.

Porekadlo: „Šťastie nie je vecou vôli, ale dolji (osudu)“

Je popísaná aj sudička premenlivého osudu (ani dobrá, ani zlá; angl. good-bad) pod menom **Odola.** Vie sa zmeniť na myš.

Dobrý alebo zlý osud je pridelený podľa zásluh v minulom živote, takže aj Slovania uznávajú reinkarnáciu. Jej symbolom je klbko životných nití.

Dolja vie o všetkých udalostiach, ktoré budú v živote každého človeka. Pozná nielen čas narodenia osoby, ale aj čas smrti.

Dolji sa nedá zbaviť, či je už dobrá alebo zlá, takže je obdobná so sanskrt. *karmou.* V poľskej mytológii sa nazýva *Licho.* Niektoré poľské zdroje nazývajú jej mužský princíp **Dodol** prípadne **Doli.**

» Sreča , Sud

Oslavovuje sa 24. novembra zábavou od večera do svitania, ktorú na Ukrajine nazývajú **večernice** alebo **dosvitky**, do cirvi prebraté ako večerné modlitby vešpery.

Katolícka cirkev to prekryla sviatkom nového cirkevného roku.

domlatky

(od slova domlátené) dorobníky, oseniny, vďakyvzdanie

rus. blagodarstvo, zamolotki, ospožinki, semjanyj deň, z toho bulh. Simeonden, ukrajin. *sivojar*

svetokrížny deň, svätokrížny deň, krížny deň

slávnosť pri zakončení mlátenia obilia. Slávnosť sa konala 1. septembra juliánskeho kalendáru (14. septembra gregoriánskeho kalendáru), kedy je **Nový byzantský rok**. Posledný snop sa nazýval *baba* a zapáli sa. Súčasne sa vyorie prvá brázda, čo je znakom zahájenia siatia. Obradný koláč, upečený z novej úrody, sa rozkrojí krížovým rezom na 4 časti: jedna sa hodí na východ, druhá sa dáva volovi, ktorý vyoral brázdu, tretia sa zakope do zeme a štvrtá sa dá hospodárovi. Na základe tohto symbolu sa tento deň nazýva **Svetokríž.** Keďže sa v tento deň končia letné mesiace, nazývajú ho aj **Leto-odprevádzač (** Letoprevádzač).Tiež sa usporiadáva hodová hostina, pri ktorej sa vzdávajú vďaky za úrodu (vďakyvzdanie, blagodarstvo) *» Radegast.*

V tomto období sa začína vyrezávať kapusta a kapustovité (hlúbovité) rastliny sa nazývajú aj krížovité *(Cruciferae) » kapustky.*

Oslavy splynuli v niektorých krajoch s *ovsenkami* kedy sa oslavuje *Svantovít* , ktorý sa pozerá na všetky 4 svetové strany (z toho tiež Svetokríž). Symbol svätokrížneho dňa je **nebeský kríž.** Opačne točiaci sa nebeský kríž je zvaný slnečný kríž a je symbolom *Jarila.*

V tento deň sa „zem zatvára“, takže hmyz, medvede, hady a jaštery odchádzajú na zimný spánok *» Prašivec.* Robí sa veselý obrad, pri ktorom sa pochovávajú muchy, čím sa zosmiešňujú cirkevné pohreby.

Keďže v tejto dobe prebieha aj zber orechov, v niektorých oblastiach sa nazýva **Orechový Spas.** Taktiež začína vinobranie. V niektorých oblastiach sa prekrýva so siatím ozimín *» Seja.*

Vzhľadom na rôznorodosť obradov aj kresťanská cirkev prekrývala tento deň rôznymi sviatkami : Simeonov deň (semjanyj deň) *»Sviečkový deň*, Pozdvihnutie svätého krížu (Svetokríž).

V súčasnej dobe má pokračovanie v miestnych folklórnych slávnostiach a festivaloch.

Domna

lokálna vládkyňa ruskej rieky Domna, uvádza sa aj ako manželka vládcu rieky *Don*

Domoša

domaša, domacha, domošarka, domašarka, domáca, domovička, domoveduška, domana, domania, domaňa, domanuška, domovikha, domovilicha, domicha, domoviča, domovica, domovuška, domča domožilicha, domožiricha, ale aj *maruša, Maša* či *Mara,*
lasica gazdiná, jašterica (jaščur) domová, (litov. Givojte, Giwoitis,)žaba hospodyňa , vo východných oblastiach aj kuna gospoža, popelica (hranostajka) gospoža, rus. boľšucha, chozjajka
poľ. domacha, domasza, domowicha ale aj uboža *» uboža*, chorv. kučariča, kuczarića
krycie pomenovanie modovicha, aj pomanicha *» mana*

rodostrom gazdinej, obdobný rodostromu gazdu (*domovik*), tvoril živý plot z kríkov okolo obydlia; pri narodení dcéry sa vysadil nový krík. Duše zomrelých gazdín ochraňujú dobytok v stajni a sú ochrancom nad ženskými prácami v domácnosti. Stará gazdiná sa nazýva babička, babuška, babočka a verí sa, že chodí pozerať na svoj bývalý domov očami motýľa babočky. Jej symbolickým predmetom je samoplniaci sa džbán. Jej symbol sa nazýva **maričká.**

Niekedy to je aj vrtošivý duch, občas aj škodí, vyplaší dobytok ako jašterica s chvostom, sršiacim iskry a vrešťaním, takže splašený dobytok môže aj uhynúť. Vtedy ju nazývajú **dobytčí des (**litov. Trotytojas kibirkščių, Tratitas Kirbikstu = strácajúca iskry, čes. Ničemnej bejk, nem. pistwurm)**.** Nespôsobuje však požiar, skôr zháša spontánne vzniknuté plamienky. Kto s ňou zachádza dobre, tomu nosí šťastie, kto zle, tomu nosí nešťastie. Symbolicky sa jej dávalo mlieko do stajní. Býva v suteréne. Má rada domáce zvieratá, najmä mačku a kozu.

Oslavuje sa aj s domovikom 25. januára a samostatne 14. (25.) októbra (niekde až 1./14.novembra) ako tzv. **kuracie meniny** *» Kuzja***.** V tento deň odovzdáva Domoša prorocké sny. Obradným jedlom sú pirohy plnené kuracím mäsom. U Huculov oslava splynula s oslavou *Kataríny* 25. novembra.

Niekedy má domoša aj dcéru,(**domovinka, domovinočka**), ktorá je nebezpečná pre mužov v domácnosti. Spočiatku príde k človeku vo sne, vášnivo ho objíme a pobozká, a potom, ak medzi nimi začne vzťah, je hrozný pre neho, pretože dcéra domoši je nenásytná a žiarlivá na najvyššej úrovni, vo svojej láske je stála a neúprosná. Ak sa jej človek, unavený touto strašnou láskou, vzdá, pomstí sa: bláznivými snami ho môže doviesť až k samovražde. Silného človeka, ktorý odolá jej zvádzaniu, opustí.

Zemepisný názov: Domaša – vodná nádrž na Slovensku

Domovik, Domažil

domovoj, domovejk, domovníček, domovejuška, domovjonok, had domový ale aj ježko domový, chatnik, domožil, domožir, domožirko, domožiruško, domowit, domoviť, domoviteľ, domovid, domoviško, domoviduško, domovituško, domoveduško, dobrožil, Domoslav, Domoľub, choromožiteľ

hlava domu, z toho həad domu = had domový: domáci had, lit. žaltys, žaltvikšas, žalviskas, damavykas, rus. sem, semejnoj, golubaja zmejka, pochatnik, balts. siemi dewas, šeimi diewas = rodinný bôžik, maced. *stichija*, poľ. wąż domowy, avar. каж, cig. čagrin = ježko domový

Gazdíčko, hospodáriček, šafárik poľ. domowik, *skrzek*, domowa dusza, domowi dziadek, domowiec, domowieduszka, domożyruszka, bożęta, rus. chozjain, chozjainuško, izbnoj, niekde aj domovoj *žichar,* boľšak, boľšačok, bulh. stopan, namestnik, srb. zmija čuvarkuća, čuvarica, lit. prigirstitis, prigirstytis, pagirnis, pagriniai, lotyš. majas kungs, mājas gars, ukrajin. nilapój, angl. hob, balk.ož, vož, vuž z toho užovka, lužicky wolterken, (volterken – meno škriatka z nemeckých rozprávok), komi. Olys', Olysya

Ďalšie pomenovania domovika sú : dedko, deduško, susedko, domoseduško, báťko, báťuška, baťaňuško, bajúnok, posten, krycie pomenovanie *modovoj*, modožirko

rodostrom gazdu, aleja stromov, oviajúca obydlie, ktoré boli zasadené pri narodení každého mužského potomka. Ak strom v aleji uschol, bolo to znamením smrti dotyčného člena rodiny. Slovania uctievajú duše zomrelých rodinných príslušníkov, ktoré sídlia v dome a sú ochrancom rodiny, obrazne strážcom prahu. Biely alebo bledosivý (belasý) had sa nesmel zabiť, považoval sa za prevtelenú dušu gazdu, ktorý zomrel v novopostavenom dome (domové strašidlo). Ak ho zabili, gazda do roka zomrel. Na Balkáne sa užovka volá belouška (biely had). Sídli pod ohniskom, prahom, za pecou, stenou domu alebo v blízkosti, ohlasuje sa iba domácim buď syčaním alebo sa ukáže ako had alebo ako bielovlasý starček s bradou, prípadne aj v iných formách. Do obydlia sa dostáva komínom. Obradne sa mu na noc podávalo mlieko, kaša alebo chlieb, pripravoval sa mu aj kúpeľ. Obetovali sa mu prvé detské vlasy. Domácnosť a domácich ochraňuje pred zásahmi cudzích démonov, hlavne v noci. Ak ho z domu odohnali (alebo vyrúbali aleju), nechal obydlie bez ochrany. Hnevá sa, a môže byť aj zlý, keď sa v domácnosti používajú oplzlé slová a preklínanie. Dá sa uzmieriť chlebom a soľou položeným na bielom plátne s červenou niťou. Znakom domovika je had.

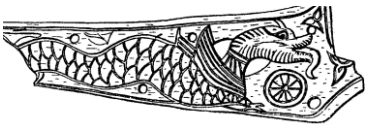

Záporný princíp domovika, ktorý si robí z domácich posmech, sa nazýva *igoš*. Ak zomrel gazda, jeho duša nahradila dušu predošlého gazdu. Strom vedľa domu sa sadil aj z praktického dôvodu, ako bleskozvod, aby do domu neudrel blesk. Vychádza sa z presvedčenia, že mŕtvi príbuzní pomáhajú živým. Každý hospodár má takto svojho Domovika *» Zemboh*. Môžesa zjaviť aj vo forme malého zvieraťa. V každom Domovikovi je odozva božstva *Rod*. Domovik, ktorý sa prispôsobil novým domácnostiam v panelákoch sa nazýva *adoša.*

Zobrazuje sa ako figúrka, s rukami skríženými na hrudi a s pokrývkou na hlave, ktorú kládli na stôl, keď všetci odišli; keď bol niekto doma, kládol sa do kúta za stôl, preto ho volali aj *kútnik***.** Kedysi ľudia nemali kľúče, a keď soška nebola na stole, pre návštevníka to bolo znamenie, že domáci sú niekde doma, v humne, pri chlievoch a pod. Počas cirkevnej christianizácie ho nahradil krížik s Kristom.

Na štedrý večer sa mu z každého jedla nechá kúsok alebo za lyžicu a vyloží na okno. Domovik sa oslavuje na **Deň hada**, ktorý je 12. apríla či 15.apríla, niekde sa oslavoval 30. marca , či 1. apríla, kedy sa domovik s dvorovikom uzmieria na tzv. **Deň roztopaše.** S *Domošou* sa oslavuje 25. januára alebo 28. januára **(** rus. **Kudesy**), kedy sa pre nich uloží do pece ovsená kaša. Na Domoslavu – júnový spln (okolo 9. júna) sa nesmie zametať, aby sa nevymietol domovik.

Kresťanská cirkev sa ho snažila prekryť sv. Efraimom.

Domovik sa nazýva aj **Domažil** (rus. kormilec = živiteľ rodiny, bulh. domošar, poľ. bożątko). Domovik je združeným pomenovaním iných duchov v domácnosti v rôznych funkciách: *dvorovik, chlievnik, stodolník, humník, lizun, izbový* atď. V slovinskej (kraňskej) mytológii sú pomocníci domovika :Sietyk (*kútnik),* Skrzat *(škriatok)*, Obranitel, Anek, Pidymužyk (*piadimužík)*, Fermensevl (hasič z nem. Feuermänn), Zedut (*Jodu)*, Zelman, *(klietnik* z nem. Zellemann), *Ipaboh*, *Isetki*, Dzieduška, Domovnik, *Chochlik*, Popiel (*popolňáček*) a *Priboh*.

V ruskej mytológii súborný názov pre hospodáričkov je *viašky,* v baltskej mytológii *numeias.* Sám domovik robí oslavu so všetkými duchmi domu 7. až 12. februára.

Obdobný rímskym Penates.

Od slova had je *hádanka* t.j. zamotané ako had.

V baltskej mytológii Prigirstitis znamená „ ten, ktorý načúva“ t.j. počuje aj šepkajúcich, v ruskej mytológii je obdobná *vostrucha*. Domovika starajúceho sa o sýpky nazývali *Berstuk.*

Ženská obdoba je *domoša* nazývaná aj domania, domovička, domoviča, domaša. Ich deti sa nazývajú **domovičkovia (domovjatka).**

Zemepisný názov: Domažlice – mesto v Česku

Donar

Dunaj, (Thunau), Danube, lat. *Ister,* Dunajuško, Zdunaj

arab. dunya = materiálny svet, tur. dünya = svet

germánsky boh hromu, vládca rieky Dunaj, mytologický otec všetkých riek, bojovník s obrami, syn *Odina,* umelcami býva nazývaný dedom všetkých Slovanov, hovorí sa, že mal za manželku *Divu.*

Obdobní sú mu škandinávsky *Thor*, anglosaský *Thunor,* teutonický *Thunar,* nemecký *Donner*. *Thunarov* otec bol *Wodan*

Na Slovensku názov rieky Torysa je od Thor - Hromová voda (rieka)

Dunaj sa považuje za dvojča *Svätohora ,* ako jednota vôd a hôr.

ale **Don** je vládca rieky Don (Danec); podľa ruskej mytológie z krvi vládkyne Dany boli stvorení *Dnepr* (Danapris) a Don.

gr. Tanais.

Donn (temný) je v írskej mytológii boh mŕtvych, Donmann je írska bohyňa podsvetia

Zemepisné názvy: rieky Dunaj, Don, Donec

dunija

symbol zjednotenia nebeského a pozemského ohňa

dospievanie

Dospievanie je obdobie, keď sa dieťa mení na dospelého človeka (muža, ženu). Charakterizované je funkčnými, morfologickými, biologickými, psychickými a sociálnymi zmenami.

K celkovému získaniu stavu dospelosti ducha chodili mládenci " do sveta", "na skusy", " na vandrovku" a dievčatá " do služby", "na výslužku", "slúžiť".

dožinky

(od slova dožaté) obžinky, ožínok, výžinok, Veľký *Ovseň*
rus. ovsenky, spožinky, bielor. dažynki, chleboroby; lit. papiumene, dapiumene, lotyš. Jumja ķeršana *» Jumis,* bulh. stratir, sotir, poľ. okrężne

slávnosť pri ukončení žatvy (mesiac srpen), spojená s obradmi a obradným jedlom (hodovaním), slávnostne sa zarezalo kozľa. Mládenec nesie na žrdi veľkú hodvábnu šatku, vrch je ozdobený stužkami a kyticou kvetov a klasov. Popri ňom ide panna, v bieloruských legendách zvaná *Talaka,* ktorá má na hlave veniec zo stebiel a klasov. Ostatní ženci idú so spevom za nimi až do dvora hospodára. Veniec sa potom zavesí uprostred humna, pitvora alebo na povale, pokrstí sa a visí tam celý rok až do novej žatvy. V niektorých oblastiach sa účastníci vzájomne polievajú. Z prvých najkrajších klasov alebo dvojitých klasov sa urobil veniec, ktorý bol vystavený celý rok pod strechou vonku a zrno z neho sa pridalo do sejby (získanie nového genotypu z fenotypu). Obradným jedlom bol veľký kruhový koláč, za ktorý sa mohol skryť vykonávateľ obradu a polievka z kohúta.
Pohostenie na dožinky sa nazýva *oldomáš.*
Obradná pieseň bola : Hoja, *Ďunďa,* hoja...
V niektorých oblastiach urobili z posledného snopu babu (*slameníka*), ktorého nazývajú *Dedo Koleda* alebo *deduš Snop.*
Stelesnené božstvo zberu obilnín sa v slovinskej mytológii nazýva *Poberin* prípadne *Poberuh.*
Posledný nezožatý trs obilia sa necháva: "Velesovi na bradu." alebo „Vlasovi na vlasy" (*Spasovi* na bradu, Spasovi na fúzy), znamená to: bohu ako nájomné za pole.
V Rusku sa necháva serpovi (kose, Žitnikovi) na bradu tak, že posledným nezožatým trsom sa omotáva kosa zvrchu až po koreň, a potom sa vytrhne aj s koreňom, čo vyzerá ako brada. Potom s touto kosou robia obrady na posilnenie poľa.

Celoslovenské dožinky sa poriadajú na Slovensku v Nitre 3. augustový týždeň, t.j. okolo 20. augusta. Nazývajú sa aj **Dožinkové dedy** (Spasovské dziady) a sú 13. augusta.

dôpusta, dôdatky - *veno*

Dora

staronór. = bláznivá, franc. d´or = zlatá, gréc. dóro = dar

dcéra Nyja a Lady *» Drndola,* ako ženský záporný princíp.

V slovanskom folklóre je Dora prezývka hlúpej či bláznivej ženy.

Podľa severskej mytológie Dori je trpaslík prebývajúci na zemi.

dovjež (slovin.) *obor*

dožor, dožer

novodobý druh domovika, ktorý dojedá a pustoší jedlá v chladničkách v noci, horlivý oponent všetkých diét

dračica *» ježibaba*

temperamentná žena

fonetický zápis: dratschitsa

Dragijka *» peračina*

drak

drakus, drakon (angl. dragon, wyvern, wibern, gwiber, wyrm, wywirus) gr. drakon = tenký had , lat. draco, nem. drache, drakaina = dračica, sanskrt. draig, draigan, lat Vipera je zmija, rus. krat, draka = bitka

bulh. aždarcha, ažder, maced. a srb. aždaja z perzského azidahā = drak; *» ala* srbochorv. kulšedra, komi. gundir, slovin. pozoj, *prémog*, premogóvnik , litov. varan, vizunas, lotyš. slibinas, rus. zmej, zmejat = drak aj *zmok,* v bájkach aj norka-zver

zo severského folklóru Ice Dragon (ľadový drak) do slovinčiny prešlo pomenovanie draka aj ako íza či víza.

symbol ázijských (čínskych) božstiev. Drak je symbolom vládnucich a životných síl a je spojený s hromom a plodnosťou. Netvor, podobný obrovskému lietajúcemu hadovi alebo jašterovi (červený *zmok*), prípadne operený s 3, 6, 9 a 12 hlavami, ktoré chrlia oheň a jed, ale keď sa človek pomastí, oheň mu neškodí. Je to zjednotenie podzemného sveta (had) a nadzemného sveta (vták), môže mať dve alebo štyri nohy. Červený drak Dewi je štátnym znakom Walesu. Niekde sa zobrazuje aj ako okrídlený morský kôň a zosobňuje ľudskú túžbu prekročiť obmedzujúcu silu emócií. Drak so 7 hlavami sa nazýva **sedmohlav** (semiglav).

Podľa slovanskej mytológie sa drak stane z hada alebo zmoka, ktorého 7 rokov nevidel človek. Obrazne nazývali drakom cudzieho vládcu, ktorý mal svoje vojsko, bral si nasilu ženy, jazdil na koni, bil sa s ľuďmi; neprejde cez neprelomný múr. Hladný drak erdží ako kôň, keď spí, tak píska. Drak je symbolom mužskej a sexuálnej prírodnej sily. Môže zastaviť oblaky a dážď, vypiť vodu z jazera, čím spôsobí sucho a hlad, keď sa kúpe v jazere alebo mori, môže spôsobiť povodne, jeho pohyb v podzemí môže spôsobiť zemetrasenie. Niekde morského draka nazývajú **sisurpent** (z angl. sea serpent). Kosti draka, po jeho smrti, možno pomocou zložitých magických efektov oživiť, a nazýva sa **kostený drak (drakolič)** *»Kostiar.*

Drak je podriadený *šarkanovi* a *ježibabe* (hadži-baba) alebo je synom ježibaby. Draka možno zabiť len vtedy, keď sa zabije jeho brat *šarkan*, z ktorého vybehne zajac, toho zajaca treba zabiť, vyletí z neho holubica, keď sa tá zabije, vypadne z nej vajce a to treba hodiť drakovi do čela. Boj s drakom symbolizuje boj proti vlastným nedostatkom, špatnostiam. V prírode prebieha každoročne boj *Jarovíta* s drakom, čo symbolizuje boj dobra a zla, života (jari) a smrti (zimy).

Legendárne príbehy hovoria, že ten, kto zje dračie srdce, získa moc nad vtákmi, ten, kto zje dračí jazyk, vyhrá každú hádku a ten, kto si na kožu natrel dračiu krv, sa stane nezraniteľným.

Keď sa drak do povriesiel (povrazov z hrachoviny, slamy) oblečie, všetci povedia, že je to driečny šuhaj v zlate oblečený. Z potomkov drakov a dievčat, ktoré uniesol, sa stávajú hrdinovia, nazývajú ich aj **drakoniáni** (drakonid, jílan, jašteročlovek).

Medzi vílami sa vyskytujú tiež **draky víly.** Sú to veľmi malí draci, od 30 do 159 cm dlhí, akejkoľvek farby, s krídlami ako motýľ. Vo všeobecnosti ide o neškodné milé stvorenia, ktoré deti veľmi milujú.

Hoci je drak okrídlený stvor, zvyčajne sa nachádza v podzemnom dome alebo jaskyni.

Na Slovensku mal drak jaskyňu v Súľovských skalách neďaleko Roháča, žil v studni hradu Bytča. Jašter žil pri Hlohovci. Drak bol pozorovaný na Tematínskom hrade ešte v r. 1710. V Čechách je Dračia skala pri Turnove. Draci boli pozorovaní v Demänovskej jaskyni, na hrade Bezovec, v studni hradu Beckov, v Bielej skale pri Tisovci, kde sa našli aj dračie kosti, na Javorovom vrchu. Vyskytoval sa viacerých miestach v Čechách: Budyň, Drahotuš u Lipníka nad Bečvou, Hředle a mnoho ďalších. Na hrade Obřany u Bystrice pod Hostýnem žil drak menom Čmoch, ktorý mal zlatú korunku a strieborné krídla, a ktorý sa dodnes pripomína púšťaním papierových drakov po vetre. Známy je drak v Krakove na zámku Wawel (Vavel), s menom Całożerca (Živoglot), ktorého zabil *Krak(Krok).* Podľa slovinskej mytológie drak na zámku Wawel mal ukryté poklady, ale dali sa nájsť len pomocou rastliny *vouvelica (kounertnica).*

V litovských bájkach má drak meno Vizunas (vodák), dobrého draka v Srbsku nazývajú Mladen. Na litevsko-bieloruskom pohraničí draka nazývajú menom Vel alebo Vjal.

Letnice sa oslavujú púšťaním ohnivého (červeného) draka po vetre (*Plevníka,* Vlkúňa). 20. až 22 júna sa vykonávajú od r.1214 vo Francúzsku oslavy Draka ako lampiónový sprievod, prechádzajúci ulicami.

Vodný drak je *zmok.*

dragúň je príslušník jazdeckej pechoty, kavalierista, husár

dračica je prenesene zlostná zúrivá žena, alebo žena, ktorá miluje sex

spojenie : siať dračie zuby = chystať pomstu

Čierny drak je *černokňažník.*, býva v čiernom zámku a má ľudskú ženu, zakázal rybárom v jazere chytať ryby, v lužickosrbskej mytológii sa nazýva *Zirnitra Rosvodiz.*

Zemepisný názov: Dračí hrádok – hrad pri Stupave na Slovensku, Dračí štít a Dračie pleso vo Vysokých Tatrách, Dračí skály v Čechách,

dračia hlava, dračí chvost - priesečníky mesačnej dráhy s ekliptikou (zverokruhom)

dračie žily sú geopatogénne zóny

dracul

rum.= *drak,* bulh. = *talasym*

Dracula bol nazývaný krutý vládca Valašského kniežatstva Vlad III. Ţepeş v 15. storočí. Literárne bol stvárnený ako *upír.*

drakonián

reptilián, archont, jílan, jašteročlovek, angl. chitaur

potomok *draka* a dievčaťa, ktoré uniesol. Stávajú sa z nich hrdinovia. Ak má hlavu jašterice, nazýva sa **jašteričí človek.** Môžu mať aj krídla. Predpokladá sa, že žijú v hlbinách zeme. Keď zomrú, zmenia sa na kameň, ktorý sa neskôr rozpadne na prach. Alebo sú to bytosti v inej dimenzii, z ktorej môžu prechádzať do našej reality. Môže to byť aj človek oblečený do prefíkaného brnenia, ktoré mu umožňuje aj lietať.

drakónsky, drakonický = krutý, prísny

drap (lužic.) *lesovik*

Dravin - duch rieky Dráva (z Drávy = zdravý)

Drebkulis, Drebkulys, Drebkulio, Drebbkuls, Drebkuls (balts.) *Zemotras*

drekalo, drekavac

urevanec, revúň, kriklúň, krekavac, zdrekavac, zrikavac

(srbochorv.drekavac = kričať)

rus. kriksy (ukričanec), plaksy (uplakanec), plachky, plaksivicy, kriksy-varaksy, kriksy-plaksy, poľs. płaczka, bosn. *plakavac*, litov. krikštas, kriksthos, hucul. zbiglenat, zvyžlenik, angl. crybaby

V juhoslovanskej mytológii je opísaný ako chlpatý humanoidný démon s dlhými pazúrmi na predných končatinách. Novšie je popisovaný ako stvorenie podobné psovi alebo nejakému vtákovi. Považujú sa za duše hriešnych ľudí alebo detí, zavraždených nemluvniat, ktoré zomreli bez krstu *» zahubenča, bludička, plakávač*. Narieka z hrobu a volá na ľudí, ktorí prechádzajú okolo cintorínov, pýta šaty alebo iný dar, prípadne aby ho pokrstili. Po 7 rokoch pôsobenia sa menia na *lietavicu.*

Býva stotožňovaný s *morou,* v ruskej mytológii s *majkou.* V litovskej mytológii sa *krikštas* považuje za ochrancu náhrobných kameňov.

» mátoha

dremna, dremľa

drumna, driema, driemota, drema, drioma, poľ. drjemotka, drymota, drzemota, drzymota, kašb. drebna, rus. pamža

večerný a nočný duch v podobe starenky s láskavými mäkkými rukami alebo maličký človiečik s tichým chlácholivým hlasom, duch ospalosti a spánku. Za súmraku a po zotmení chodí po domoch, zatvára deťom oči, popravuje oblečenie, hladí po hlávke. Stelesnená uspávanka. Keďže deťom oťažievajú viečka, ako keby mali na nich piesok, literárne sa nazýva aj „ piesková baba“. Vládkyňa túžobných snov. Jej dňom je 25. február/ 10. marec, kedy sa nesmie spať, aby človek nedostal *mor.*

Podľa ruskej mytológie je manželkou bôžika *Sna* a majú syna *Ugomona.*

rus. drjoma je rastlina Silenka (*Silene).*

Východná cirkev prekryla sviatok sv. Tarasiom.

drevesnica

(rus. derevo = strom)

stromodeva, devastrom, poľ. drzewica

stromová *víla,* prípadne panna zakliata do stromu , zdrevenené dievča, duša stromu. V rozprávkach najčastejšie premena prebehne na topoľ, vŕbu alebo jabloň. Vŕzganie stromu je modlitba za jej dušu. Ak sa z prútiku takéhoto stromu urobí píšťaľka, táto zaspieva ľudským hlasom osobe, ktorá jej ublížila. V blízkosti zrúcanín českého hradu Džbán sa ukazuje biela pani, ktorá je zakliata do tamojšieho stromu jasanu (*Fraxinus)*, takže ju nazývajú aj Jasanová pani

Je obdobou gréckej *hamadryády.*

drevjanik, derevjanik *» stromovníček*

drevoboh, drevobog

(rus. derevo = strom)

driapačky, páračky

driapanie (páranie) peria počas januárových večerov, kedy sa konali mnohé slovanské obrady

Drinus

vodník balkánskej rieky Drina

Drndola, Drndrlienka, Dodola, Doda, Didileja, Dudula

Drnda, Dudulica, Dudola, Dudulienka, Dudina, Dodolica, Dodilaš, Drndula, Duduleica, Dudule, Dydula

Leja, *Zlatogorka Nyjovna*, Májová kráľovna, Zlatá pani, Zlatá Maja, Dora (franc. d´or = zlatá), Dorota, Diodóla, niekdy aj *Asja (Jasuňa)* Svjatogorka

foneticé zápisy: Dzidzileja, Dzidzliela, Dzidziela, Dzidzilelya, Dzieldzielija, Dzidzililya, Dziedzilia, Dziedziła, Didilija, Didilla, Dida, Zizlila, Zizilia, Zyzylia, Dschidschielia, Dšidšelija, Dschidschinla, Dšídšinla,

litov. Didis Lado, Dzidzis Lado *» Did-Lado*, poľ. Zezylia, Zieziula, Ziela

jej meno sa vysvetľuje: dzidzi je dieťa (prebraté z jazyku komi), takže to môže byť dieťa Lely, dieťa Lady

bulh. Didjulja, Didjula, Djudjula t.j. Ďuďula, takže môže byť totožná s *Ďunďou.*

Fonetický zápis skráteného pomenovania Drndoly *:* Dzidza do neslovanského jazyka je *Cica* (Cyca, Cisa, Sisa, Ziza, Zeis, Ceca),

krasopani, fiflena, veľmi pekné dievča vychované čertmi ale nevinná, vie, kde sa čo udialo. Oblečená je vo vencoch z čerstvej trávy a kvetov. Slúži k magickému privolávaniu dažďa (dervišský tanec dažďa) v priebehu od 25. mája do 25. júna. Chodí v sprievode ďalších 3 až 5 dievčat, ktoré sa nazývajú **dodolice** (poľ. dziedziłowie, miłosteńki). Celý sprievod je za spevu a požiadaviek o dážď polievaný vodou a obdarovávaný chlebom. Zrejme panenský princíp Lady. Sviatok prekryla cirkev dňa 5./18. júna sviatkom sv. Doroty. Mala chrám v Kyjeve.

Podľa vonkajšieho vzhľadu býva prirovnávaná k *Venuši* alebo *Pripelage* (Peperude) t.j. považujú ju za vládkyňu lásky a svadby, plodnosti, materstva, ale najmä kojenia a detstva, keďže zizíky, dzidzíky či cicíky sú v detskej reči bradavky prsníkov, čiže jej meno môže znamenať aj dojka (dająca) t.j dávajúca dážď.

Uvádza sa aj ako dcéra Nyja a Lady, takže sa prekrýva s *Kostromou.* Ako dcéra Lady je sestrou *Leleka,* ktorý v nej zapaľuje oheň lásky. Údajne je veľmi žiarlivá. Podľa KK je dcérou *Dyja* a *Lunice*, ale tam sa nazýva aj *Diva Dyjova.* Zvykne sa zobrazovať aj po boku *Perúna* (per Peruna t.j. dážď sprevádzajúci hrom, litov. Dundulis = Perkuns a lotyš. Dudina perkuonins) a údajne mala s ním dcéru Preslavu. Podľa ukrajinskej mytológie ju z podzemného kráľovstva uniesol *Veles* (podľa KK Dažbog) a zobral si ju za ženu. Oslavuje sa ako **Deň únosov** dňa 5. (12.) januára.

Porekadlo: Je tu Dorota, bude zima krutá.

O príliš vyfintenej žene (ozdobenej šperkmi) sa hovorí, že je vyfintená ako Drndola, je „vydrndolená“. Takže býva stotožňovaná aj s *Krasopani.* Jej symbolické predmety sú čierny kalich a čierna ihlica do vlasov.

drdol sú zapletené vlasy na hlave vo forme venca

Jej mužský princíp je *Kostiar.*

Je zaujímavé, že prví pôvodní obyvatelia amerického kontinentu pojmom Dzidzibonda označovali škaredé monštrum, ktoré sa bojí svojho vlastného vzhľadu (indoeurópska rozprávka : Kráska a zviera)

Zemepisný názov: Drndovina v Čiernej Hore, Dziedzilóv (Dedilov, Didiliv) obec na Ukrajine.

Drnový pondelok

Prvý deň marcového novu sa nazýva **Drnový pondelok**, kedy sa upravujú hroby nastielaním trávových drnov a konajú sa smútočné obrady na hroboch predkov (*hajulky*, panychída). Niekde sa robili lavičky z trávových drnov a oslava sa spájala s jarnou oslavou *Lely.*

dront

vyhynutý vták dront nelietavý *(Didus ineptus),* bol chovaný na kráľovských dvoroch. V novodobej literatúre používaný ako mytologický vták pod pomenovaniami: čes. blboun nejapný, rus. dural', v iných jazykoch dodo.
Dronte bol hlúpy a ľahko polapiteľnou vták.
Blboun je tiež slangové označenie pre hlúpu nudnú osobu.

dróżnik, drožnik *» strašidlo*

družičalo

v Juhoslávii sa tak nazýva, sviatok mŕtvych, *Zadušnica*

» pamiatka zosnulých,

Družobná nedeľa, Družbadlnice

nedeľa pred Smrtnou nedeľou, 3 nedele pred Veľkou nocou – prvá nedeľa po jarnom nove mesiaca, oslava nového lunárneho roku

družba je priateľstvo, bratstvo medzi ľuďmi

dub

rus. syrodub

posvätný strom *Perúna.* Rastie na ostrove *Bujan* a považuje sa za prvý strom na svete – pradub. Nazýva sa aj **Karkolist (Krekovist)** (z lat. Quercus) zlatolistý (Dorofej z franc. d´orofeuille) Žaluď, plod duba, sa ukladal ako záruka trvalej hojnosti pod podlahu obilných sýpok alebo pod skrine, v ktorých sa schovávali domové poklady. Pod dubom sa konali oslavy a rodinné obrady: svadba, krst...Strom zosobňuje vzťah medzi minulosťou, prítomnosťou a budúcnosťou, ako aj viacúrovňovou štruktúrou sveta: podzemné, pozemné a nadzemné.

Dub je symbolom zdravia a sily.

V Srbsku sa do kôry vyryli iniciálky aktérov obradu a posvätný dub nazývali **zápis.**

(V ruských zemiach sa zápisy robili na bukové doštičky, preto sa písmená po rusky nazývajú bukvy.)

Dub je rovnako posvätný pre *Jupitera, Donara a Thora* - bohov hromu a blesku.

V írskej mytológii ženu – druida nazývali dub. Dubovik v keltskej mytológii je zlá magická bytosť žijúca v korunách duba.

spojenie „dať duba“ južnorusky = umrieť, „duby váľať“ = robiť kotrmelce; postaviť duba = postaviť sa na hlavu

Zemepisný názov: Dublin - hlavné mesto Írska

dubenie

dumanie, uvažovanie, premýšľanie, *rozjímanie,* meditácia

Velebenie Perúna pri dube.

Ako znak pre dubenie sa používa hindský znak sadhana.

dubica, duba *» vedma*

dymbica

Dudlajdo *» Pizius*

dudlať = bublať, mrmlať, šomrať

Dudula *» Drndola*

Dudulina

Ďuďa, Ďuďupa (bielor.) *Vjuga*

ďug *» Dy*

Dugna

Dugné, Dugnai, Dugnaij, *Duna*

aj Gudelka = dobrá žena

v litovskej mytológii rusalka - ochrankyňa zabezpečujúca kvalitu múky, chleba a pečiva

» *Diva*

dúha » *Raduna*

duhovin, dahovina

dieťa narodené vo forme hada. Forma hada predstavuje jeho nadprirodzený charakter, narodil sa ako mýtický predchodca, má špeciálne schopnosti a vlastnosti. Prostredníctvom určitých akcií (šibanie lieskovým prútom) a slov(zaklínaním) sa zmení na dieťa. Vplyvom cirkvi sa považoval za zloducha a diabla.

duch, duh, duš

mátoha, strašidlo, prízrak, revenant, džin, démon

litov. dvasia, gars, lotyš. veļi, garam, spoks, slovin, špiritavi, lat. spiritus, škót. wraith, angl. ghost,

vzniklo od slova dych, vzduch, dúchať, oddych, vydýchnuť (vypustiť dušu)

(ale duchna je perina)

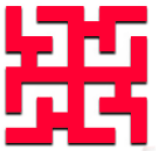

nehmotná podstata bytia, netelesná bytosť, éterického vzhľadu alebo vzhľadu zosnulého človeka, vznášajúca sa vo vzduchu, dobrá aj zlá. Užíva sa niekedy miesto pojmu vedomie t.j. vyššie poznávacie, najmä rozumové, schopnosti, vlastnosti, nálada, vnútorný myšlienkový svet človeka. U Slovanov je slovo duch totožné so slovom boh. Duchovia sú beztelesné esencie prírodných úkazov alebo ľudských vášní, ktoré majú rôzne zosobnené podoby. Slovanskí duchovia sú dobrí, sú však schopní robiť aj krutosti. Aj bohovia lásky môžu byť zlosynovia (zlomyseľní). Symbol duchovnej čistoty a harmónie sa nazýva **duchobor.**

Predpokladá sa, že duchovia sa nachádzajú najmä na určitých miestach, v objektoch alebo pri ľuďoch, s ktorými sa v živote spájali, takže celý svet je zaplnený týmito neviditeľnými bytosťami. V určitých prípadoch môže duch nadobudnúť viditeľnú polohu a vtedy ho nazývame *mátoha.*

duchovia miest (*Loki)*– sú duše ľudí, ktorí boli nespokojní so svojou smrťou, sú trojakého druhu:
1. obete nepotrestaných zločinov; zjavujú sa svojim príbuzným tak dlho, až je páchateľ odhalený a potrestaný alebo sami páchateľa prenasledujú, kým sa neprizná, nezblázni alebo sám nepotrestá
2. duše zabitých, ktorých neprijalo ani nebo ani peklo a potulujú sa svetom buď v ľudskej alebo zvieracej podobe (pes, vlk, mačka, havran...) niektoré z nich musia strašiť dovtedy, kým ich niekto neoslobodí tým, že poďakuje za ich pomoc, odpustí im atď.
3. duše samovrahov, ktorým bolo zakázané opustiť tento svet

Duchovia mŕtvych odovzdávajú živým pokyny vo sne. Duch je stelesnený tieň alebo obrys osoby.
Duša mŕtveho sa odoberie do podsvetia, kde je podrobená hodnoteniu 40 dní po smrti, určujúcemu jej ďalší osud, do toho času blúdi po svete alebo dožíva v blízkosti svojich blízkych, ktorým môže pomáhať aj ubližovať. Priveľký smútok a túžba za mŕtvym môže zdržiavať odchod duše do podsvetia, vtedy je duša vždy nepriateľská voči živým.

Duchovné podobnosti sa prejavujú v jazykových podobnostiach *» duša.* Tak ako hmota podlieha vývoju, aj duchovno podlieha vývoju. Semená duchovna vzdialenej minulosti klíčia v súčasnosti a rastú v budúcnosti

Merná jednotka ducha je radosť a šťastie.

Sviatok Ducha je 50 dní po Veľkej noci (gréc. pentecoste = päťdesiatnica) *» Letnice*

Sviatkom Ducha končia *Turice* od r. 33 (Sk 2,1), obrady sa presúvali na najbližšiu nedeľu, na hroboch sa zapaľovali svetielka (kahance) urobené z vajcových škrupín alebo chlebovej kôrky, naplnené olejom. Oslavuje sa duch *Rodu.* Posledný týždeň Turíc (13. týždeň lunárneho kalendára) sa nazýva Rodov týždeň. Obišli sa polia a vykonávalo sa duchovné kŕmenie zeme. Do sviatku Ducha môže byť ešte stále chladno, z čoho vzniklo porekadlo: Do Ducha nepúšťaj sa kožucha.

V ezoterike je duch totožný s mentálnym telom. Existuje ako informačno-energetické jadro, najčastejšie energetická formácia, ktorá v skutočnosti je základom všetkých vlastností ľudskej psychiky.

duchovia elementárni *, elementárovia*, sú duchovia oživujúci rîšu 4 hlavných živlov: *gnóm* je duch zeme, *sylf* je duch vzduchu, *salamander* je duch ohňa, *undina* je duch vody, magickým zariekaním ich možno vyvolať a získať pre službu a pomoc. Každá časť prírody je oživená duchom, aj dnes sa hovorí: „steny majú uši“, „stromy, kamene hovoria“ , „ hory majú oči“. Nie sú zaťažení žiadnymi morálnymi normami.

duchovia pocitov (emócií), každý duch emócie má svoj protiklad, príjemný pocit / nepríjemný pocit. Duchov pocitov rozdeľujeme do 3 skupín : 1. radosť, potešenie – smútok, žiaľ, 2. ľútosť, súcit – hnev, nenávisť, 3.odvaha, hrdosť – úzkosť, strach. Každý duch pocitov sa člení na stupne intenzity: napr. obava, strach, zdesenie, hrôza

Možno uviesť aj duchov činností, ako napr. duch byrokracie, duch komunikácie, internetu…
Zemepisný názov: Duchcov – mesto v Čechách

duchárstvo *» špiritizmus*

duchomówec *» zahubenča*

duchovenstvo

klérus (lat. clerus)

cirkevní funkcionári. Osoby, ktoré v cirkvi zaujímajú voči veriacim zvláštne postavenie, často formálne vyjadrené vysvätením, ktoré mnohokrát tvoria privilegovanú kastu. Sú to špecialisti pre kult, ideologické otázky, mágiu ako kňaz, žrec, kúzelník, šaman.

duchovná pieseň

prostriedok ideologického boja s námetom: nárek nad biedou života, ako reálneho postavenia ľudu. Môže nadobudnúť až formu protestného spevu.

duchovný

poľ. duchacze

1. duševný, náboženský

2. kňaz, klérus

dujačesa (slovin.) *divožienka*

dujak (slovin.) *div*

dujína (slovi.) *démon*

Dukljan, Dukljanin *» Dy*

Dukletian

v srbochorvátskych legendách zmytologizovaná postava imperátora Diokleciána.

Keď Veles vynášal slnko na nebo, z ktorého ho Dukljan zniesol do mora, Dukljan ho chcel stiahnuť za nohy, ale podarilo sa mu len vytrhnúť mäso z jeho chodidiel. Preto majú ľudia na chodidlách vyhĺbeninu a chodidlá nie sú ploché.

Zemepisné názvy: Dukla mesto al. hrad v Poľsku, Srbsku, priesmyk na Slovensku

Duludka

na Valašsku božstvo, ktoré suší hmlu a vyrába z nej lieky. Sú hmly marcová, matičková, jozefská, matejská a najvzácnejšia májová. Jánsku hmlu nesuší, ale žmýka a dáva kravám, aby lepšie dojili.

Obdobná lotyšskej Miglas māte.

dulovať = prehrabávať sa v niečom, prekutávať niečo

duma, dumka

l. ukraj. poézia o historických a ľudových hrdinoch

2. rus. snem, zákonodarný orgán

dumať = rozjímať, rozmýšľať

Duna *» Diva*

Dunaj (Thunau) *» Donar*

dunavka *» vodníčka*

Ďunďa

Ďonď, Dyndy, Dydy, Dyda, Doda , Zlatá Baba, Zlatá Lada, Zlatogorka, Baba Dolina, Zemigorka, slnečná deva

Odvodené od slova *Juno* (podobne ako Jožo = Dodo, Julo = Ďulo), v Lotyšku je to *Jumja*.

(nesprávne J. Kollár považoval za odvodené od slova Dedo, zamlčaním nosovky) maď. gyöngy = perla, korálka,

Ďunďa (Zlatá Baba) oživuje jarné božstvá, je k nim vo vzťahu ako matka alebo kráľovna. Ako zvrchované svetelné božstvo
je tiež vládkyňou úrodnosti, materského lona t.j. plodnosti a materstva.
Babice (pôrodné baby) nazývali aj " zlaté baby". Baba pozná budúcnosť a zjavuje budúcnosť *» sudičky - Libuše*. Existujú aj zmienky o Zlatej Babe ako o výraze ženskosti, zvodnej krásy a plodnosti *» Pripelaga.*
Dcéra Svarožica a Lady ako obryňa *Zlatogorka* s *Dažbogom* mali synov *Kovovlada* a *Ovsňa.*
Býva stotožňovaná s letnou *Perunicou* aj Dodolou *(Drndolou).*
Jej zasväteným vtákom je ďateľ.

Nazývajú ju aj **Kráľovna žatvy** a tancuje sa jej kolovod "Hoja, Ďunďa" na *dožinky*. Jej dňom je 15. augusta, prekrytý sviatkom Nanebovzatia Márie.

Štvrtá nedeľa pred Veľkonočnou sa nazýva Hojaďunďová nedeľa, t.j. prvá novoletná nedeľa

České dindať znamená dávať; v rámci osláv sa rozdáva maslo, čo sa nazývalo *dyndovačka* a konáva sa v nedeľu 16. –ty týždeň lunárneho kalendáru.

Pieseň : Dýnom Dánom....

dýnom - dánom = bezstarostne chodiť a rozdávať

Tento sviatok bol prekrytý katolíckym sviatkom Nepoškvrnené srdce panny Márie

Jej mužskou formou je *Jumis* (poľ. Dyd, Dydak, Dydek)

Zemepisný názov: Donovaly

Od slova dinda je snáď odvodený názov „dyňa", ktorá v období osláv Ďunde dozrieva.

Od slova Juno možno odvodiť: junák, junoš, jinaš, inaš – *Inana*. Junáčku sa v ľudových piesňach objavuje vo forme ďundičku, ďundík (rus. diťa, diťaťa)..

Dunder (ukraj, lužic.) *Hrom*

Dundulis *» Perkun*

litov. = hrom

duplič, dupľan (rus.) *bútľavničky*

rus. duplo = dutina

Durandl

Turandl. Turanek

dobrý duch šumavských sklární; zjavoval sa v podobe malého zavalitého mužíka s červeným nosom aj vlasmi alebo ako biela postava, väčšinou vtedy, ak malo dôjsť k nešťastiu. Býval v jame sklárskej pece. Jeho bohatstvom boli len vedomosti ohľadom tavby skla, slušným a pokorným tavičom šepkal v noci do ucha nové recepty na výrobu skla. Vyhnali ho nové prístroje a automaty; už sa nezjavuje.

duša

(dušať = dýchať) (prasl. duš)

Zdrobneniny: duška, dušička

černohorsky sjen, sjenovik = tieň; srb. sena; litov. siela, lotyš. dvēsele, poľ. dętka, dusze, duszeczka, duszyczka, duszka,

zvláštna hmotná nemateriálna substancia, spojená s konkrétnou živou bytosťou, rastlinou, zvieraťom alebo osobou, v nej prítomná, akýsi dvojník, prípadne samotný aktívny princíp danej bytosti, individuálne bytie. Súhrn celkovej myšlienkovej činnosti, zvlášť jej citovej stránky, symbol života. Oživuje telo a je nesmrteľná. Duše sú tiene ľudí, ktoré zabudli na pozemský život. S dušou sú spojené sny, halucinácie, mdloba, smrť. Duše zomrelých sa z rôznych príčin, v rôznych obdobiach a v rozmanitých podobách vracajú do sveta živých. Sú buď neškodné alebo znamenajú nebezpečenstvo len pre najbližšiu osobu alebo osobu, ktorá im v živote ublížila. Posmrtná návšteva môže spôsobiť chorobu. Niekedy sú vo funkcii ochrannej a pomocnej. Sú to vždy konkrétne osoby.

Slovania dušu stotožňujú so životom, ktorého prítomnosť sa prejavovuje dýchaním. Po smrti duša vyletí z tela; predstavujú si ju v podobe pary, bieleho obláčika, motýľa, plamienka, bieleho vtáka (holuba) prípadne ako 3 biele holúbky, alebo iného vtáka (lastovička) u zlých ľudí ako krkavec, vrana, jastrab. Aby mohla duša odísť, otvára sa okno pri skonávaní človeka. Duša sa po smrti ešte nejaký čas (40 dní až 6 týždňov, niekedy aj rok) zdržuje na obľúbených miestach nebožtíka alebo tam, kde má nejaké podlžnosti. Duša zlého človeka sa objavuje ako ohnivý stĺp alebo ohnivý sud

» vatrenik. Jeden človek môže mať aj 2 duše, vtedy jedna je *mora*. Duša je nositeľkou podstaty individuálneho bytia (Ja, ega). Duša sa výrazne prejavuje v srdci prípadne pľúcach, sídli v časti miechy, ovládajúcej činnosť srdca a pľúc, vo vnútri obalu duše. Dušu viazanú na hmotné telo (obal duše) nazývame *luz*. Narodenie je iba návrat duší dávno mŕtvych ľudí na zem. Duša tak získa nový život v novom tele a s novým osudom. V ranom detstve vidia deti aj iné duše, kým nevedia hovoriť, aj si niečo pamätajú z minulého života, potom na staré zabudnú.

Duša nepodlieha logike (rozumovaniu), je nositeľkou božskej nevedomosti, je nevedomie (podvedomie) a je silnejšia ako *duch*. Žena má lepší prehľad o tajomstvách duše ako muž. Duša sa dá v hypnóze poslať na ľubovoľné miesto zeme, do minulosti a budúcnosti. Môže byť po určitú dobu odlúčená od tela aj počas života v spánku a extázy.

Duch je mužský princíp a duša je ženský princíp mentálneho tela. Muž je viac duch: vôľa, čin, smelosť. Žena je viac duša: prosba, cit, obava.

Duša má mohutnosť: 1. vegetatívnu (výživovú) - usmerňuje rast a výživu tela, jej symbolom je slnečný kolovrat ako symbol duchovnej sily

2. animálnu (zmyslovú) - umožňuje spojenie zmyslových orgánov s dušou a zabezpečuje sebavedomie, jej symbol je svastika točiaca sa v smere hodinových ručičiek, nazýva sa aj zdielač (rus. borič).

3. duchovnú - tvorí myšlienky a usmerňuje duševnú činnosť, jej symbol je svastika točiaca sa proti smeru hodinových ručičiek, nazýva sa aj duševnik

Duša odpovedá: 1. zmyslami zemi, 2. obrazotvornosťou vode, 3.rozumom vzduchu, 4. prezieravosťou ohňu. Inak povedané, duša dáva srdcu tep, krvi teplo, pľúcam kyslík, očiam lesk, skrátka telu život.

Silnú a slobodnú dušu majú zvieratá, deti, blázni, vedmy a vedomci ale aj ľudia v stave prebudenosti ducha.

Deň dušičiek (Deň duchov, Dušičky, *Dziady*, Duszyczki) je totožný so sviatkom zomrelých (*navský deň*) t.j. 1.novembra. *» Zadušnica*. Obradné pečivo na tento deň sa nazývalo **duše** alebo **dušičky.**

V piesňach sa často objavuje "duša moja".

dušovať sa = prisahať : „na moju dušu“, spojenie: vypustiť dušu = zomrieť; má čiernu dušu = zlý človek

duša je aj jadro veci

V ezoterike je duša totožná s *astrálnym telom*. Podľa kozmologickej predstavy duša človeka sa prejaví ako hviezda-iskra nebeského ohňa, ktorú Boh rozsvieti pri narodení dieťaťa a zhasne, keď človek zomrie. Takže koľko je duší na zemi, toľko je hviezd na nebi. Takto Boh dáva očiam iskru, krvi oheň a celému telu životné teplo. Oči sú zrkadlo duše. Padajúca hviezda je stopa zosnulej duše. Ak si v tom momente niečo želáme, tak naše želanie cez toto otvorené miesto na nebi sa dostane k Bohu a bude naplnené.

Veľkodušný človek znamená šľachetný človek.

Duš je spojenie duše a ducha ako jednota svetla a vedenia. Rovnako ako iné formy existencie (hmota, pole) je aj duša deliteľná.

Zemepisný názov: Duša – obec v Bosne

dušepamäť

informačné pozadie, *protonáza, akáša*

nezničiteľná pamäť, schopná pamätať si natrvalo všetko od počatia po smrť, je uložená v duši (podvedomí);

Globálne je to nezničiteľná forma existencie, v ktorej je zachované všetko, čo sa od vzniku sveta udialo v hmotnom i duchovnom svete. Z protonáze sa dá čítať v hypnotickom stave. Vydychujeme zo seba vodu a uhlík vo forme CO_2, ktorými zapisujeme každým výdychom do *akáše* (večnej knihy) svoje činy a slová.

» kyhala

dušoľak *» mora*

poľ. dusiciel, dusioł, dusiolek, dusialka = mora

dušman, dušmanin srbochorv. nepriateľ

dwarven

dwarvish , dwarf, dvarf, litov. dvargantis, dwargonth

pôvodný jazyk trpaslíkov (*ľudíkov).* Údajne je to skomolená lužickosrbčina hovorená odzadu. Duarf odzadu je fraud, čo znamená v germánskych jazykoch podvodník.

V nordických jazykoch sa nazýva jazyk gnómov goldogrin a jazyk elfov sindarin, z ktorých sa vyvinul keltský jazyk. V galskorománskych jazykoch sa nazýva tangar (skomolenina).

dvojdušník, dvojdušnica

rus. bezymeň, poľ. dwudusznik, dwodusznik

„druhé ja“, dupler

ten, kto má dve duše, ľudskú a démonickú; démonická duša, opúšťajúca spiace telo, vie ovládať počasie a môže sa správať ako *upír.* Ak dieťaťu do 1 roka ukážeme zrkadlo, môže sa z neho stať dvojdušník. Počas dňa sa správa ako každá iná osoba a v noci zaspáva v hlbokom spánku, takže ho nie je možné zobudiť. V tomto čase putuje mimo svojho tela *» astrálne telo.*

Každý človek má svoje „druhé ja“, duchovného dvojníka (nem. Doppelgänger), buď je to *anjel strážny* alebo čert *pokušiteľ,* je tieňovým obrazom nášho pravého „ja“, duchovné zrkadlo duše, naše vlastné svedomie, astrálne telo, či aura. Používa sa aj pomenovanie pozemský brat (sestra) a nebeský brat (sestra). Vedeckým jazykom povedané, dvojník je naša kópia v univerzálnom informačno-energetickom poli *» dušepamäť,* cez ktorú máme prístup ku všetkým informáciám uloženým v tomto v univerzálnom informačno-energetickom poli *» kyhala.* Aby nebol dvojdušník škodlivý, dávali deťom dve mená napr. Miro-slav, Slavo-mír, Maria-anna, Anna-maria.

Zjavuje sa človeku tesne pred smrťou a hodnotí jeho činy počas života. Koho dvojníka uvidíme o polnoci na 25. apríla, ten v tomto roku umrie.

Obdobný je v rímskej mytológii *génius.*

dvojhlav *» Pereplut*

dvojtelec

rus. klikúš, klikuša

mytologizovaná schizofrénia , posadnutý človek, človek – démon, človek náchylný k hysterickým záchvatom, epilepsii, počas ktorých vydáva silné výkriky, správa sa ako *» mora*

» posadnutosť

Môže to byť aj osoba trpiaca besnotou.

dvorovik

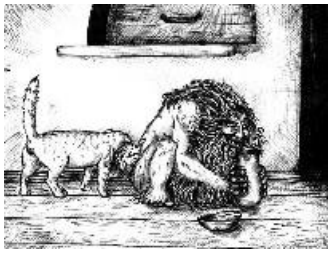

rus. dvorovoj, dvorennik, dvornyj, dvorovuško, litov. dimstipatis, poľ.dworowi, dworiannik
duch dvora, nádvoria; obdobný *domovikovi,* spojený je s hospodárskym pozemkom, farmou, stajňou a dobytkom, môže predstavovať hrozbu pre hospodárske zvieratá , najmä s bielou kožušinou, neškodí hydine, jeho obľúbeným zvieraťom je mačka. Chráni dvor pred požiarom, zlodejmi, chorobami, žije v priateľstve s hospodárskymi zvieratami. Keď v noci niekto vychádza z domu, má pred tým zakašľať, aby ho nepristúpil. Cez deň sa ukrýva v metle alebo čarovníku *» čarodejnica*, zjavuje sa vo forme drobného zvieraťa (hlodavec, žaba). Stará sa o milované zvieratá, nemilované mučí tak, že na nich v noci jazdí. Prispieva k obohateniu, prosperite, šťastiu poľnohospodára, ale býva aj zlomyseľný. Nemá však rád závistlivých ľudí, takým berie úspech. Dvorovik, ktorý má na starosti hydinu nazýva sa vtáčí (hydinový, zobavý).

Niektorí roľníci žiadali dvorovikov, aby sa starali o ich hovädzí dobytok tak, že im ponúkli žiarivé predmety, chlieb a ovčiu vlnu. Vzdáva sa mu pocta 16. januára a 8. novembra /21. novembra, či 27. novembra.

Jeho ženský princíp sa nazýva navka – dvorovik, dworowuszka, dvorovica.

Podobný je aj *chlievnik*

Dy, Dyj, Dij, Diuk, Dikl,

diuk, ďug, ďjuka

v srbskej mytológii sa nazýva Dukl-jan (Dikljan) alebo Dukljanin

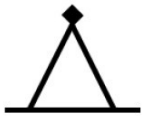

(lat. dei = nebesá, staroiránsky diž = vatra, arabsky diya= jas, žiara, Dios = Zeus)

vládca nočnej oblohy, býva v paláci postavenom z orlích pier, podľa KK pochádza z kozy *Sedun.* Velesom bol zvrhnutý do Nijovho podsvetného kráľovstva pod Uralom, pretože priniesol slnko na zem. Je zobrazovaný ako protivník Velesa. Je negatívnym princípom *Svaroga.* Pripomína sa 21. novembra na *Svarožky.* Obetuje sa mu prvé sústo z diviaka.

Jeho družka je *Svarožica.* Jeho syn je *Ždiar* a *Čurilo,* snáď aj *Skiper*. *Nyj* je jeho brat.

V balkánskej mytológii sa nazýva *Podag (Pohad),* a je vládcom pekného počasia.

Jeho ženský princíp je *Podaga.*

Obdobný rímskemu Diis Pater (z toho Dju Pater – Jupiter) a gréckemu *Hádes.* Používa sa aj označenie Pater Dyj, či Dyj Patar.

Zemepisný názov: Dyje obec a rieka v Čechách, Dyjákovice, Dyjákovičky – obce v Čechách, Diakovce – obec na Slovensku

diuk, dyjuk, dziuk, diak (diakon)

1. (gréc.-rus.) pomocník pri bohoslužbe v pravoslávnej cirkvi
2. maď. diák = študent, žiak

Dyma

Křivoklátsky Dyma, Pán Dyma, ohnivý Dyma, skackajúci ohník

strážny duch křivoklátskych lesov, objavuje sa po búrke, keď sa paria lesy ako jasne plápolajúce plamienky trepotajúce sa vo vzduchu ako horiace sviece, občas sa spojujúce do mohutného ohnivého stĺpu. Svojim lietaním často spôsobuje a rozdúchava lesné požiare. Baníkov a hľadačov pokladov naháňa po celom lese, pretože to, čo je ukryté v podzemí, považuje za svoje výsostné vlastníctvo. Ľuďom v párnom počte neublíži, ale tých, ktorí sú v nepárnom počte a dostihne ich, rozšvihá ohnivými prútmi až k smrti.

Keďže sa zjavuje po búrkach, dá sa predpokladať, že sa jedná o elektrické výboje, ktoré poznáme ako nebezpečné guľové blesky aj ako neškodný *Eliášov oheň*. V spojitosti na podzemné ložiská kovov a body elektromagnetických anomálií, je prítomný človek nositeľom elektromagnetického náboja. Závisí potom na tom, či bludný výboj, putujúci lesom, je nabitý súhlasne alebo opačne, či ho človek priťahuje alebo odpudzuje. Párny počet ľudí, pohybujúcich sa spoločne vytvára uzavreté neutrálne pole. Keď sú však ľudia v nepárnom počte, ich pole je v nerovnováhe a výboj má snahu stať sa ich doplnkovým nábojom. Toto nastolenie stavu fyzikálnej rovnováhy má však pre zúčastnené osoby neblahé následky.

Dýmač *» Svarožič*

Dýmovec, Dýma

škodoradostné lesné strašidlo, ktoré vyrába hmlu v lese, aby vyzeral tajomne a desivo. Hmlovým závojom zastiera aj cesty, aby ľudia v hmle zablúdili do tŕnitých krov, močiarov alebo k útesom. Býva zamieňaný so *svetlonosom.*

Dyndy, Dydy, Dyda *» Ďunďa*

dyndovačka - rozdávanie (predávanie) masla v rámci osláv *Ďunde*

Dyngus

meno údajného *diabla* v Poľsku

avšak poľ. dyngus = *oblievačky*, resp . po kašubsky *šibačky*

Podľa ruských zdrojov je strážcom liečivých rastlín, ktoré sa podľa jeho poriadku objavujú na povrchu Zeme a je totožný so Šmigustom, čo znamená *šibačky*.

Dymek - meno *diabla* v Poľsku

poľ. = opar, herpes

Dyrsus, Dyrsa

thyrsus (lat.) = palička, ktorá má vrchol v tvare penisu *» Jarilo*

Podľa českých kroník: „Dyrsa dievkám zadok vytočí“

Dyrsa po rusky znamená stoklas (*Bromus)*, čes. sveřep

Dyza, Dysza (litov.) *Vesna*

Diza

Bohyňa **Dysis** je v gréckej mytológii stelesnený západ slnka, dcéra Jupitera.

dzedka bielor. *kladovik*

Dzewa , Dziewona, Dziewana**,** Dziewica, Dziewina, Dzeviannie, Dziewitza, Dziwitza (poľs.) *Deva*, uvádzaná ako meno *diablice* (pohanskej bohyne) v Poľsku

Dziady

Didy, bielor. Dedy

V staroslovanskej ľudovej kultúre sviatky mŕtvych. Konajú sa spravidla štyrikrát do roka, na jar (Veľká noc – Dedova piatnica), v lete (Radunica), na jeseň(Zadušnica) a v zime (Vianoce). V súčasnej dobe sú obdobné *Dušičkám* alebo *Zadušnici.* Mŕtvym predkom sa na sviatočný stôl pripraví tanier s príborom prípadne do kúta sa im dajú suché plody (orechy) a zapáli sa sviečka. Svietnik pre sviečku je vo forme sošky dedka a babky. V niektorých krajoch na druhý deň po každom sviatku Dedy sa oslavuje deň **Baby.**

V niektorých oblastiach sa chodí na cintorín aj na Nový Rok, je to tým, že Vianoce, či Veľká noc sa prekrývali s Novým Rokom.

»Did, radunice

Zemepisný názov: Dziadowo, Dziadowice, Dziadkowice – obce v Poľsku

Dzidzileja, Dzidzliela, Dzidzilelya, Dziedzilia, Dzilela *» Drndola*

litov. Dzidzis Lado

dziewosłęb, dziewosłąb (poľ.) - *Pizius*

dzilel, dziedził (poľ.) *potratenec*

Dziwień (poľ.) *Devič*

džad, džatko *» Dedo Koleda*

Džarowit *» Jarovít*

džíler, džílejr, džiler *» čur*

džin

foneticky: žin

(arab. duch) duch z Orientu s éterickým telom ukrytým v rôznych dutých veciach (fľaši, lampáši ...), je všemocný

V Rusku je známy arabský džin Hassan Abdurrachman ibn Chottag zvaný Chotabič.

V moslimskej tradícii duch stvorený z ohňa.

džinij *» zmok*

džmij, džmil *» zmok*

Dživa *» Živa*

džudže (bulh.) *trpaslík*

fonetický zápis: gudji

Neslovanské

dagopa (ind.) - tope, náhrobná pamätná stavba, obdoba pyramídy

dákini (sanskrt.) – ženskí duchovia, nositeľky tajných učení

dalajláma (mong.-tib.) - hlava lamaistickej cirkvi v Tibete (spolu s pančenlánom). U Slovanov znamenal symbol odriekania (asketizmu).

dalmatika (lat.) - bohoslužobný odev diakonov

Danae – grécka bohyňa mora, kráľovná morských víl

Dardan (gréc.) – syn Dia a plejády Elektry *» plejádnici,* prípadne syn Illyria

dean (ang.) - dekan, anglikánsky cirkevný hodnostár

defenzor (lat.) - za reformácie volený obranca náboženských záujmov

deficient (lat.) - kňaz na odpočinku pre nespôsobilosť vykonávať kňazské poslanie

deifikácia (lat.) - postavenie na úroveň božstva, zbožnenie, zbožňovanie

deizmus (lat.) - názor uznávajúci existenciu boha ako neosobnej, prvotnej príčiny sveta

dekalóg (gréc.) - desatoro božích prikázaní

dekan (lat.) - v katolíckej cirkvi predstavený farnosti, v anglikánskej cirkvi biskup

dekostylos (gréc.) - typ antického chrámu s 10 stĺpmi na priečelí

delfinión (gréc.) - svätyňa Apollóna Delfínia, ochrancu námorníkov

delfská odpoveď - dvojzmyselná, neurčitá, ako odpoveď veštiarne v Delfách v Grécku

dematerializácia (lat.) - odhmotnenie

Demiurg, Dimiurg (gréc.) - *stvoriteľ*

démonický (gréc.) - majúci neobyčajnú zvodnú moc

démonizmus (gréc.) - uznávanie démonov

démonolatria (gréc.) - uctievanie, kult démonov

démonológia (gréc.) - náuka o démonoch

denominácia (lat.) - náboženská spoločnosť

deprivácia (lat.) - odstránenie dakoho z cirkevnej funkcie

derviš (perz.) - askéta, moslimský žobravý mních alebo pustovník

Deukalion – syn boha Prométea, grécky *Noe*.

Deus (lat.) – boh, deň, nebo

dévas, déva (staroperzsky) - démonická bytosť, božská bytosť, svätosť, z toho vzniklo lat. *deus* (boh)

devil, devel (del), devlík, devla - po cigánsky Boh, po angl. diabol, staroslovienský = cigánsky kôň

devocionálie (lat.) - predmety slúžiace na povznesenie zbožnosti veriacich (ružence, krížiky, sošky)

dharma (ind.) - právo späté s náboženstvom

dhata (sanskrt.) - védsky symbol pre 4 základné *živly*

diabolizmus (gréc.) - satanizmus, kult diabla

diakon (gréc.-lat.) - 1. nižší stupeň kňazskej katolíckej hodnosti

2. kto sa stará o sociálne potreby evanjelického cirkevného zboru

diakonát (gréc.lat.) - najnižší stupeň kňazského svätenia

diakonia (gréc.lat.) - pomoc a služba chudobným a chorým, druh ústavu, ktorý tieto služby zaobstarával

diakonisa (diakonka) - protestantská milosrdná sestra, ošetrovateľka chorých

Diana - rímska bohyňa Mesiaca, lovu, lesných zvierat a plodnosti, obdobná gréckej *Artemis*

diecéza (gréc.lat.) - oblasť, spravovaná biskupom, biskupstvo

dignita (lat.) - katolícka kňazská hodnosť

Dionýzos (gréc. dios-nysos = boh hory) *» Bakchus*

Dios = *Zeus*

dísy - v severskej mytológii ochranní ženskí duchovia, *anjeli* a *víly* dohromady *»diva*

dityramb (gréc.) - zborový spev na oslavu boha Dionýza, chválospev

divinácia (lat.) - zázračné vnuknutie, predvídanie, veštecká schopnosť

divinita (lat.) - božstvo

dogma (gréc.) - článok viery, pokladaný za neomylný, nezvratný a večný

dogmatik (gréc.) - odborník v dogmatike

dogmatika (gréc.) - teologická disciplína zaoberajúca sa článkami viery, sústava dogiem

doketizmus (gréc.-lat.) - kresťanské učenie 1. stor. popierajúce pravosť vtelenia Kristovho

dolmen (kelt.) - starokeltský obetný či náhrobný kameň, prípadne slúžiaci na určovanie kalendáru

donárium (lat.) - klenotnica, v ktorej sa uchovávali drahocenné obetné dary

dormitór (lat.) - spálňa pre mníchov v kláštore

dormitórium (lat.) - v kláštoroch spoločná spálňa pre mníchov

dracul, **Dracula** (rum.) - čert, diabol; odvodené od valašského kniežaťa Vlada II. zvaného Drakula

dromos (gréc.) - cesta, vedúca k starovekému egyptskému chrámu, lemovaná sfingovou alejou

drow (angl.) drou (rus.) – temní škriatkovia v novodobých počítačových hrách

drudzi - v iránskej mytológii zlí démoni (lotyš. = horúčka), v nemeckom folklóre sa nazývajú **druden** (drudi) a spôsobujú nočné mory

druid (kelt.) - starokeltský kňaz

druidizmus (kelt.) - náboženstvo Keltov, založené na uctievaní prírody

dryáda (gréc.) - lesná víla, žijúca v korunách stromov; ak jej strom vytnú, dryáda zahynie *» hamadryáda*

orechová víla sa nazýva **karyatída**, jaseňová víla sa nazýva **meliáda**

dualizmus (lat.) - idealistické učenie o duchovnej a hmotnej podstate sveta, ktoré navzájom bojujú medzi sebou, u Slovanov sa prejavoval ako boj dobra a zla, svetla a tmy

duel (lat.) - súboj na *božom súde*.

dušefluid - astrálne telo človeka, biomagnetizmus

dybuk, **dybbuk, dibbuk** (hebr.) démon, zlý duch

dzen (jap.) - japonská ortodoxná budhistická sekta

dzenizmus (jap.) - budhistický smer s cieľom prekonať vlastné ja pomocou rozjímania a aktivizácie duševných síl

džainizmus (ind.) -orientálne náboženstvo, ktoré má základ v brahmanizme

džanija (arab.) - mohamedánska modlitebňa

džaur, ďaur, gaur (tur.) - hanlivé pomenovanie inovercov (aj kresťanov) u moslimov

džinizmus - náboženstvo Prednej Indie vychádzajúce z materialistického chápania sveta a zdôrazňujúce racionalistický princíp